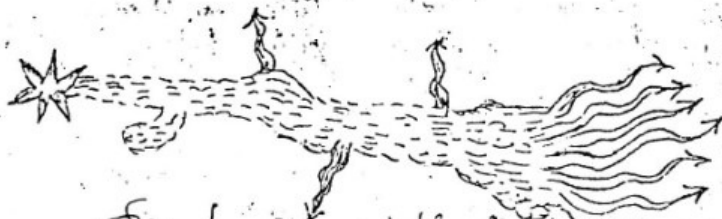

HAVLÍČKOBRODSKO 3

Cometes
Die 28 februarii, terrificus visus cometas in Virginia
attonitos reddebat spectatores, qui postmodum el Vienna fuit
conspicuius, figuram huius placuit huic inferre. Quid porten-
dat, eventus futuri docebunt. Luculane Longitudo fuit un cu-
mos non 28 digitos

Eodem tempore portentosi conflatus, visi sunt
ad Castrum. Parvum. Tot meteorica, venti, et caliginis prodigia
simul concurrentia, quae mala nos, aut alijs allatura sint. indicant
afflictionem, ut Deus revocatur propitius, invenit orandum.
Posterior et verius insculpt fuisse in figura sequente.

Orion habet ex Turci, et occasum. Stetit supra moles
Salvatoris. Apparuit, hora quarta usque ad septimam, martino

CESTA HABRSKÁ

Emanuel Chramosta

Doba nejstarší

Vstupným místem z Moravy do krajin směrem k Čáslavi bylo to, kde je
nynější Jihlava. Habrská stezka přestoupí tu řeku Jihlavku a vystupuje na
Mühlberg^{1/} směrem k Sandhölflu^{2/} či Fridrichsdorfu^{3/} až k Zlatému potoku.

Dále pokračuje cesta úžlabím Zlatého potoka až ke vtoku jeho do poto-
ka Šlapanky a zase, až ke vtoku do řeky Sázavy, to jest do Německého Bro-
du. V té době však nepřekročili řeku Sázavu a šli směrem na Světlou.

U Světlé přešli řeku a pokračovali podle potoka Malé Sázavy k seve-
ru poblíž k Štěpánovu, kde opustili tok Malé Sázavy a šli k Radoňovu u Ok-
rouhlíka. Zde byl ukazovatelem cesty snad vrch Spitzfeld^{4/} 500 m. (Rado-
ňov býval farní vsí, r. 1317 jmenuje se tu Slavíbor, r. 1350 kostel sv.
Bartoloměje, r. 1462 osada zaniklá).

Od Radoňova vedla cesta na Dolík (v údolí "Mastná Bába"), kde se pře-
šlo k Čáslavskému potoku čili Brslence, údolím (na kopci "Hrádek"^{5/}) do
Podmok, dále vedle hrádku Bračického^{6/} k Drobovicům a do Čáslavě.^{7/}

X. - XII. století

Prales ještě trval až na malé výjimky od Jihlavy až do Čáslavska. Ko-
lonisace pokračovala jen na málo místech. Kotlina Německobrodská, u Svět-
lé a Michalovic^{8/} počala oživovati lidskými sídly, potoky a řeky dostáva-
ly svá jména.

V tomto období vedla cesta z Jihlavy do Čáslavě asi podobně jako v
době dřívější, jen někde s malými odchylkami dle místních poměrů a okol-
ností.

Ve XII. století objevuje se kolonisace na kraji pralesa v Čáslavsku
a cesta pralesem dostala jméno podle osady krajní cesta Habrská, které jmé-
no se prvně objevuje r. 1101.

Doposud je tato stará cesta na mnoha místech dosti znatelná. Z Jihla-
vy vede Hohlwegem^{9/} k řece, starým brodem pak přímo vzhůru, vedle filiál-
ního kostela^{10/} hlubokým úvozem (ode dávna původním) a vystupuje na návr-
ší k sloupu kamennému (pomezí mezi Čechy a Moravou), odtud jen málo vpra-
vo od erární silnice jde těsně vedle hranic zemských (nyní pole). Dále ve-
de cesta k Tereziánskému kamenu nahoře, odkudž je stopa setřena silnicí a

Vlastivědný sborník

stavbami (Friedrichshof - Sandhüfel). Zde pokračovala vedle nynější erární silnice a stojí na ní řada domků.

Cesta vede dále lesní cestou širokou do Karlswaldu^{11/}, zde uhybá vpravo ke kamennému kříži v poli a jde do Stríteže (Schritzenz) původem asi z 12. neb 13. století, před příchodem Němců do této krajiny. Odtud od rybníka směrem k severu travnatým údolím a brodem přes potok na návrší k lesu, lesem k dráze do nynějšího Německého Šicendorfu^{12/}, a poblíž dráhy až k potoku. Odtud na sever vedle samoty úvozem ke Kamenné (Bergersdorf) a obloukem vedle mlýna vystoupila ke kříži a dále k ústí Zlatého potoka do Šlapanky. Po levém břehu potoka postupuje cesta až ke kříži blíž mostu přes Šlapanku, zde uhybá v levo na návrší a ke kříži, odtud serpentinou do údolí a přes potok, přitékající od Klarbrunn^{13/}. Zde od brodu je vidět kus prastaré cesty lesem vzhůru (v levo od lesní pěšiny) až ke kamennému kříži u Hochtanova^{14/}.

Z Hochtanova vede stará cesta dolů ke kříži (v levo je kopec "Brennhübel"^{15/}) a dále lesními starými úvozy až k Baštinu^{16/}. V levo je Strážný vrch u Okrouhlických dvořáků. Dále cesta pokračuje ke kříži mělkým úpadem a potom hlubokým úvozem ke kříži, odtud cestou k mostu přes dráhu u Německého Brodu.

V této době byla již opuštěna dřívější stará cesta dále podle toku řeky Sázavy a vedena kratším směrem k Habru. V místech, kde nyní město Německý Brod, vedla cesta brodem přes řeku Sázavu (nyní tu převoz níže od mostu) směrem přes katolický hřbitov ke kříži a k hřbitovu židovskému, dále poblíž řeky přes potok od Rozkoše, kde výše je vidět ten dřívější přechod brodem. Další cesta vede při řece Sázavě do Perknova. (Zde kamenná "bába"^{17/}; dále vedle tvrzíště na konci vsi /čís.4/). Odtud cesta přímo do lesa k myslivně a do Veselého Ždaru, dále ke kříži a dolů do Lučice, kde byl brod, pak po návsi okolo kostela na nynější okresní silnici. Zde opět kamenná "bába"^{18/} (sem asi přenesená z jiného místa). Stará cesta vedla lesem k Dobré Vodě (okolo vily u lesa) a k studánce "Žižkově". (sem jen do XV. století).

Z lesa pokračovala cesta k Malčínu, okolo rybníka v levo k lesu (samota "Babina") a k Waldhofu^{19/} a ke Kněži. Postup cesty od Malčína byl brzy ve 12. století změněn na cestu od Malčína do Tisu a ke Kněži (kde již r. 1350 byl kostelík založen klášterem Vilémovským). Kopec Kaplička u Kněže poskytoval daleký rozhled (snad zde strážnice, jak značí místní název "u strážnice"). Od Kněže vedla cesta dolů k soše sv. Jana Nepom. a dále k studánce "Rozvalda". Od studánky vešlo se již do Habru záhybem pro-

ti domu čís. 178 a brodem do města, kde za brodem u mostu byla celnice. Z města se vycházelo Židovskou ulicí dále k lesu, asi uprostřed mezi erární silnicí a židovským hřbitovem, potom lesem a po mokřím pastvišti (hatě) do Kobylí Hlavy. Odtud do lesa v levo vedle domku (Waldhüsel^{20/}). Postup cesty z lesa zanikl v polích a objevuje se až směrem k Budkám^{21/} (dle tradice). Odtud je známa do Římovic, kde bylo tvrzíště (čís.1)^{22/}.

Z Římovic vychází cesta po mezi nad potůčkem do lesního údolí, kde spatříme opět kus původní stezky. Přes potůček v lesním údolí je stopa ztracená a objeví se dále v lese jako žlab, sejde se s novou cestou a vyjde z lesa přes dráhu poblíž strážního domku na louku a na nynější cestu k Podmokám, kde vede přes potok ke kříži. (V lese na kopci u Podmok bývalá tvrz).

Z Podmok k Bračicům stopa cesty není již znatelná, bývaly tu lesy. U Bračic vede hluboký úvoz přímo do rybníka a z rybníka vede vedle bývalého hrádka Bračického ke kostelu, dále krajem vsi k obrázku a do Potěh vedle kostela. Z Potěh pokračuje do Drobovic pod bývalou komendu a dále při potoku k Čáslavskému Hrádku.

X I I I . s t o l e t í

Rozšiřovala se německá kolonizace v lese od Brodu k Jihlavě, některé osady byly také slovanské. Kácely se lesy, vozilo dříví a uhlíři pálili uhlí. Paseky byly zorány a povstávaly nové osady.

V této době již upravovány sjízdné cesty a bývalá úzká cesta, kde byla nesjízdná, k vozbě neschopná, byla opuštěna a jiná trať způsobilější vyhledána. Změny ty z Jihlavy do Brodu jsou jen malé, z Brodu do Čáslavě značné.

Cesta z Jihlavy starým směrem k brodu, kde snad již most, a nahoře nyní zahýbala trochu k Sandhýblu (Sandhüfel), vedla dále k Friedrichsdorfu, Stríteži a Šicendorfu. Dále vedla stará cesta do Kamenné (Bergersdorf) a zde teprve odchylka. Místo dolením koncem šla nyní cesta přes ves úvozem na návse a na dolním konci vsi zase starou cestou. Později vedla cesta z návse k severu polním úvozem, potom k východu a poblíž ústí Zlatého potoka nedaleko Waldhüselu a mlýna^{23/} sešla se se starou stezkou a pokračuje vedle Wehrhüselu^{24/} na Šlapánov. Dále uhybá k Hochtannu^{25/}. V úžlabí blíž Bertelhüselu^{26/} vedle původní "soumarské stezky" jsou také pozdější úvozy. Mezi Hochtannem a Baštínem v lesíku Lerchenhüblu^{27/} bylo 6 až 8 starých úvozů. Za Baštínem (blízko Baštína je ves Frýdnava^{28/}, kudy snad ved-

la kdysi nejstarší stezka), kde se dříve v úpadu přes potůček přecházelo, vedla potom sjízdná cesta vedle rokle dolů jako nyní. Potom k mlýnu Rosen-dorf^{29/}, v levo přes potok a blíže kříže se sešla s cestou starou. Odtud do Brodu jezdí dříve.

Od Brodu vedla cesta nyní vzhůru na náměstí, odtud v levo po nynější silnici k Brentenhofu^{30/} a Rozkoši, k Perknovu (tvrz), k Veselému Žďáru a do Lučice. Z Lučice se oddělí od staré cesty a vede v pravo k Dolnímu Janovci^{31/} (nyní polní cesta), překročí potůček ke kříži a tu se spojí k nové silnici do Komárova (zaniklá osada). Zde se uhnula na pravo polní cestou a dále polohou zvanou "U stezky" k Tisu a odtud při úpatí kopce "Kapličky" v pravo vedle Kněže k Novému Dvoru, kde odbočila v levo starými úvozy ke Klepandě a zase v levo starými úvozy do Habru.

Z Habru na Kobylí Hlavu po staré cestě k Budkám, Řimovicům, ne vedle tvrže, nýbrž v pravo dolů k nynějšímu klenutému mostu (zde brod ještě známý) prastarým úvozem (nyní zarostlým)^{32/} ke kříži vzhůru vedle lesa a vedle potůčku v lukách ke strážnímu domku u dráhy a dále k Ráji pod hospodu Kocourek. Odtud cesta pokračovala k Písku, dále v levo do polí k Vystrkovu^{33/} a k obrázku u Bračic (podle tradice), vedle Potěh vpravo ke kříži a obloukem do Drobovic na horní konec vsi. Z Drobovic po horní straně do Jeníkovského předměstí v Čáslavi.

X I V . s t o l e t í

Cesta Habrská vedla jako v době předešlé.

X V . - X V I I . s t o l e t í

Z Jihlavy změněn směr cesty nádražní ulicí k řece a ke "královskému kamenu", odtud vedle starého i nového pohraničního kamene v pravo k Sandhölflu (nyní má v cestě Fridrichsdorf řadu domů). Od posledního domku v cestě vedla cesta skoro stále po nynější erární silnici do Něm. Brodu. Před erární silnicí se jezdilo ze Štoků až za potůček, kde býval brod, dále v levo potůčkem ke kříži a vedle Hochbergu^{34/} v levo do Lerchenhofu^{35/} přes Blumendorf^{36/} na Sv. Kříž. Dále k Novotného dvoru a do Brodu. Z Brodu byla cesta po nynější eráře k Rožnáku^{37/}, na Peleštrov, Radostín, Skuhrov, Kámen (sem s malým uhýbáním, v Kameni se opět sešla s erárkou). Z Kamena byla cesta vedle nynější silnice k Novému Dvoru, Klepandě a po staré cestě

do Habru, s kterou se sejde u výtoku potoka z rybníka. Dále vede z náměstí haberského po eráře do Frýdnavy (zde je ves založena podle staré cesty a hospody při nové cestě). Z Frýdnavy vedla starší cesta podle Vohančického potoka širokou cestou k Olšinci a dále vedle Vohančic k sv. Markétě^{38/} podle zdi hřbitovní do Jeníkova záhybem vedle zámku (Zabělská tvrz) na staré tvrzišti a vedle města k zastávce dráhy. Od zastávky jest známá ještě v levo erárky ke Kocourku. Další postup cesty na Písek, Vystrkov, Drobovice, Čáslav.

Když r. 1752 počala stavba nové nynější erární silnice přes Čáslav, Habry, Německý Brod, Jihlavu do Vídně, zmizely někde úplně, někde částečně, stopy po bývalé stezce, potom cestě a silnicí Haberské.

(1924 - 1940)

P o z n á m k y :

- 1/ Mühlberg - pravděpodobně Královský vršek (502 m n.m.) na severním okraji Jihlavy
- 2/ Sandhöfel - kdysi statek na místě nynějšího Bedřichova (Fridrichsdorfu)
- 3/ Fridrichsdorf - nynější Bedřichov
- 4/ Spitzfeld - nyní Špice (?) či Stánek (?), 501 m n.m.
- 5/ údaj v závorce platí ve smyslu "s Hrádkem na kopci" nebo "zde na kopci Hrádek"
- 6/ Bračice - nyní Bratčice
- 7/ podle zmínky na str. 5 Chramostova rukopisu svědčí o Haberské cestě "nálezky také mincí řeckých a římských"
- 8/ Autor se zde odvolává na archeologické nálezy z 9. - 10. stol. zřejmě na základě zprávy J. Rychlého 1885: Mohyly u Michalovic, Památky archeologické XIII /1885 - 1886/, str. 15-20
- 9/ Hohlweg - hluboká cesta, úvoz; jako název cesty se v Jihlavě vyskytuje ještě v 18. století
- 10/ filiálním kostelem je zřejmě míněn kostel sv. Jana Křtitele
- 11/ Karlswald - patrně jméno lesa severně od Jihlavy. Dostupné mapy v těch místech uvádějí myslivnu "Na Karlově zámečku"
- 12/ Německý Šicendorf - nyní Dobronín
- 13/ Klarbrunn - nyní Čistá
- 14/ Hochtanov - nyní Vysoká
- 15/ Brennhübel - nyní Uhelný vrch, 526 m n.m.
- 16/ Baštín - nyní Baštinov

- 17/ viz Chramostův schematický náčrt: zde na str. 8, vyobrazení č. 2
- 18/ viz Chramostův schematický náčrt: zde na str. 8, vyobrazení č. 3
- 19/ Waldhof - nyní samota Lesní dvůr
- 20/ WaldhMusel - nyní samota Domek
- 21/ místní jméno Budka (nominativ plurálu)
- 22/ "nyní domek čis. 1." (Chramosta, E. 1924: Z Čáslavě do Habrů, Podoubraví I, str. 141)
- 23/ WaldhMuseln - nyní Samoty; mlýnem je zřejmě rozuměn někdejší Luterský mlýn
- 24/ WehrhMusel - nyní samota asi 1 km jižně od Šlapanova
- 25/ Hochtann - nyní Vysoká
- 26/ BertelhMusel - Bertl HMusl, nyní zaniklá samota
- 27/ Lerchenhübel - nyní Skřivánčí vrch, 482 m n.m. (resp. 513 m n.m.)
- 28/ Frýdnava - Friedenau, nyní obec Mírovka
- 29/ Rosendorf - nyní Růžový mlýn na jižním okraji Havlíčkova Brodu u levého břehu Šlapanky
- 30/ Brentenhof - nyní zaniklý dvůr
- 31/ Dolní Janovec - nyní osada Janovec
- 32/ "k Řimovicům, kde dosavad jest viděti hluboké úvozy a starý brod u novějšího klenutého mostu" (Chramosta 1924, str. 142)
- 33/ cesta vedla "novým směrem k Vystrkovu a po horní rovině k Písku, jak tu ještě stopy staré silnice ukazují" (Chramosta 1924, str. 142); Vystrkov - zaniklá osada u Bratčic
- 34/ Hochberg - nyní vrch Vysočina, 621 m n.m.
- 35/ Lerchenhof - nyní osada Skřivánek
- 36/ Blumendorf - nyní osada Květnov
- 37/ Rožňák - nynější Rožňák
- 38/ sv. Markéta - kostel sv. Markéty

Ediční poznámka

Emanuel Chramosta (1860 - 1946) se regionální historií začal zabývat v době svého učitelování na Čáslavsku. Společně s kolegou Františkem Horákem se asi od r. 1889 z osobního podnětu proslulého Augusta Sedláčka věnovali průzkumu hradu Lichnice a tvrzišť v horním Podoubraví. Asi od r. 1895 se oba učitelé zaměřili na zkoumání trasy středověké Libické cesty, kterou také za tím účelem několikrát prošli. Poznatky shrnuli v knize "Cesta Libická v dějinných proměnách se stezkami vedlejšími a strážnicemi" vydané v Praze r. 1923 vlastním nákladem. (Přestože tato knížka záhy ztratila odbornou hodnotu zejména pro závěry vyvozené z mylných výkladů místních jmen - lze se na ni odvolávat snad jen v případě detailů odpozorovaných v terénu, zůstala leckde v regionální veřejnosti dodnes ceněnou památkou.) Oddvacitých let byl E. Chramosta činný jako kronikář a historický topograf Čás-

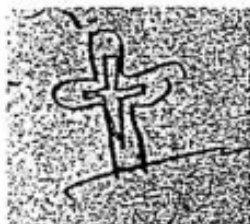
lavi (napsal i kroniku blízkých Močovic). Podílel se na archeologických výzkumech Čáslavského muzea a na zpracování evidence jeho sbírek. (Štolo, J. 1940: Emanuel Chramosta, Podoubraví XII/1940-1941/, str. 50; Horák, L. - Pejřil, J. 1947: Učitel - buditel, Podoubraví XVI/1947-1948/, str. 3-4, 22-24; z těchto článků čerpána většina osobních údajů o E. Chramostovi).

Výše publikovaná Cesta Haberská představuje v podstatě jádro Chramostova rukopisu, jehož originál je uložen v Městském muzeu Čáslav (Máhenův literární památník, inv.č. 1818, př.č. 121/78). Rukopis není datován, vznikl ale zřejmě mezi r. 1924, kdy Chramosta publikoval jakýsi stručný a dílčí nástin problematiky (Chramosta 1924; Z Čáslavě do Habrů, Podoubraví I, 140 - 143) a rokem 1940, kdy se zminuje jako "hotový" (Štolo, cit. článek, str. 50). Tehdy (tj. okolo r. 1940) byla také Chramostova práce připravena v Čáslavi do tisku - měla vyjít jako monografie - jak o tom svědčí její opis na stroji (+ ručně kreslená rekonstrukce tras Haberské cesty datovaná r. 1941 a signovaná Bohumilem Pospíšilem) uložený v Čáslavském muzeu společně s originálem.

Z dosud nevydaného rukopisu jsem pro zveřejnění ve 3. čísle Havlíčkobrodská vybral převážně jen části (v autentickém nekráceném znění) opírající se o terénní či snad kartografická pozorování E. Chramosty, které by svými detaily mohly v něčem přispět budoucímu regionálnímu bádání. Tady je nutná připomenout, že vývoj trasy Haberské cesty byl moderně zpracován I. Vávrou (1969: Haberská cesta, Historická geografie 3, str. 8-32, mapa v příloze 1), který tak Chramostovu nevydanou stat v podstatě antikvoval, zejména co se týče základního chronologického rozčlenění směrůvých variant Haberské cesty i samotného určení těchto variant. Chramostovu časovou strukturaci, vyplývající vlastně z posloupnosti textu, jsem v edici ale pro logickou přehlednost ponechal. Vypustil jsem obecný historický úvod, převážnou většinu nadbytečných či nesprávných historických údajů a výkladů místních jmen, konečně i závěrečný historický přehled vojenských tažení a cest panovníků po trase Haberské cesty. Kopie celého rukopisu je ostatně uložena v Okresním vlast. muzeu v Havlíčkově Brodě, kde ji může zájemce studovat, nebo si ji nechat za příslušný poplatek okopírovat.

Závěrem děkuji Městskému muzeu v Čáslavi za zapůjčení Chramostova rukopisu a za souhlas k jeho zveřejnění. Dále děkuji dr. Zdenku Jarošovi z oblastního muzea v Jihlavě za laskavé sdělení informací obsažených v poznámkách č. 1-2, 9-10.

Pavel Rous (1991)

2

3

4

5

1. Náčrtek kamenného, mezního nebo smírčího kříže (s vyobrazením meče) lokalizovaného poznámkou "U Smrdova", tj. u dnešní Sázkavy. (Zkonvolutu terénních poznámek a náčrtků /E.Chramosty?, F.Horáka?/ přiloženého k citovanému rukopisu Chramostovy Cesty Habrské, M Čáslav, př.č.121/78)
2. Schematický náčrtek kamenné kruhové stély v Perknově. (Chramostův citovaný rukopis, str.8)
3. Schematický náčrtek kamenného, blíže zatím neurčeného, kříže u Lučice. (Chramostův citovaný rukopis, str.9)
4. "Tzv. Švédské šance" - schematický náčrtek půdorysu objektu lokalizovaného mezi Kynice a Dobruška na Ledečsku v popisu trasy cesty Ledeč - Čáslav - Přelouč. (Citovaný konvolut terénních poznámek a náčrtků)
5. Náčrtek kamenného kříže s odlomenými rameny lokalizovaného poznámkou "u Podmok" na Golčovojevíkovsko. (Citovaný konvolut terénních poznámek a náčrtků)

POHLEDSKÁ STOPA Z ČASŮ NAPOLEONSKÝCH VÁLKY

František Hladík

Místní historikům nebo kronikářům se stále nabízejí možnosti doplňovat a korigovat historické údaje, zejména ty, které nejsou dostatečně podrobné či přesné. Může se to týkat i drobných příhod z našeho venkova, které dokreslují dobu našich předků.

Tak například v Půžově Příbyslavské kronice (P. Půža: Kronika příbyslavská, Příbyslav 1914, str. 104 - 105) je uvedena následující epizoda z napoleonských válek:

Když se po porážce Rakušanů v roce 1805 u Ulmu v Bavorsku Napoleon zmocnil Vídně, vniklo jeho vojsko na Moravu i do Čech. Napoleonovi vojáci pak objížděli okolní města a na magistrátech vymáhali různé potřeby, jako peníze, koně, sukno, boty apod. Dne 2. prosince 1805, právě když byl v Příbyslavi výroční trh, přitáhlo tam kolem desáté hodiny dopolední 38 mužů francouzského vojska, vedených dvěma důstojníky, kteří žádali na městu neprodleně zaplatit tisíc zlatých výpalného. "Toho času leželi v Pohledu císařští jezdci", tzn. nějaký oddíl rakouské jízdy. A tak, zatímco příbyslavský magistrát sháněl peníze, vyslali měšťané tajně Josefa Bukovského do 9 km vzdáleného Pohledu, aby tamnějšímu komandantovi věc oznámil. Ten ihned vyslal do Příbyslavi 40 vojáků. V Příbyslavi potom došlo k několika potyčkám podrobně popsáných v Půžově kronice. Císařským se podařilo Francouze z města vytlačit a zahnat na útěk přes Volešnou k Jihlavě.

Podle uvedeného zápisu je faktem, že v Pohledu rakouské císařské vojsko tábořilo. Další podrobnosti však chybí, lépe řečeno chyběly 170 let. Obec Pohled se od pohnutých časů napoleonských válek značně změnila a rozšířila zejména velkou výstavbou rodinných domků. Přesto však zůstala, takřka ve středu obce, nezastavěná parcela (ppč. 19/7), kde ještě po roce 1945 bylo pole, později zahrada. Až v roce 1975 zde začal s výstavbou rodinného domku pan Karel Hart. Při kopání základů se objevilo pod vrstvou ornice v hloubce asi 50 cm velké ohniště. Opodál, v téže vrstvě, bylo nalezeno několik měděných mincí. Byly v dosti špatném stavu, ale přesto jsem po jejich očištění zjistil, že to byly drobné mince v hodnotě jeden a tři krejcarů s letopočtem ražby 1800, tj. z doby vlády Františka II.

Nález ohniště a současně i mincí s velkou pravděpodobností doložil, že právě v těch místech v prosinci a snad i v listopadu roku 1805 tábořilo císařské vojsko. Není také vyloučeno, že šlo jen o ustájení koní a o-

heň v tom zimním období byl rozdělán pro hlídku. Mužstvo pak mohlo být ubytováno v pohledském zámku, bývalém klášteře, který byl v roce 1782 za Josefa II. zrušen. Poté byla v objektu zřízena továrna na sukna - budovy měl v nájmu továrník Jošt z Jihlavy. Až roku 1807 koupil celé panství i s klášterní budovou hrabě Josef z Unwerthu. Zámecký (klášterní) objekt je od místa nálezu vzdálen jen asi 200 metrů a podle starší mapy Pohledu bylo další nejbližší volné prostranství - pole nebo louka - až za hranicí zastavěné plochy obce.

Tak díky poskytnuté informaci a předání několika mincí k jejich určení kronikářů obce, který se zabývá i numismatikou, mohla být doplněna jedna válečná kapitola z historie Pohledu podrobnějším údajem.

(1986, doplněno 1991)

ZÁPADNÍ LETCI P/Lt KAREL VYKOUKAL A S/Ldr JOSEF STRÁNSKÝ - RODÁCI Z CHOTĚBOŘSKA

Karel Černý - Jaroslav Tichý

Po okupaci Československa v březnu 1939 odešlo mnoho mladých chlapců do tvořící se zahraniční armády. Po pádu Francie v červnu 1940 stala se jejich poslední nadějí Velká Británie - tehdy jediná země, která odolávala rozpínavému nacistickému Německu. Zde někteří vstoupili do britského královského letectva Royal Air Force, které projevilo o naše vycvičené letce zájem. Mnozí letci, pocházející z území nynějšího okresu Havlíčkův Brod, proslavili v bojích s Luftwaffe sebe i svůj národ. Šest z nich však v boji za svobodu položilo život.

Již 17. října 1940 zahynul u 311. čs. bombardovací peruti při cvičném letu pilot Sgt Karel Lang z Chýžky. 19. července 1941 se nevrátil z náletu na Hannover Sgt Miroslav Jindra z Dolní Krupé, pilot 311. peruti. 12. dubna 1942 zahynul jeden z nejlepších našich stíhačů z bitvy o Británii P/Lt Stanislav Zimprich od 310. čs. stíhací peruti a 26. dubna 1944 jeho rodák z Německého Brodu P/Lt Jan Laška od 313. čs. stíhací peruti. Nedoletěli ani dva rodáci z Chotěbořska P/Lt Karel Vykoukal z Chotěboře a S/Ldr Josef Stránský z Borové.

Vedle chotěbořské polikliniky v Jiráskově ulici v domě čp. 624 bydlel za první světové války velitel zdejší četnické stanice Karel Vykoukal se svojí rodinou. Tam se 20. prosince 1916 narodil jejich syn Karel.

Po válce se otec přihlásil dobrovolně k službě na Slovensku. 14. února 1919 nastoupil v jihoslovenském městě Vráble jako okresní četnický velitel a sloužil zde až do roku 1931, kdy odešel do důchodu. Vpříštím roce se Vykoukalovi přestěhovali do Rousínova u Brna.¹⁾

Jejich syn Karel, spolu se svým bratrem a dvěma sestrami, vyrůstal v pěkném a láskyplném rodinném prostředí, vychovávan vlasteneckým příkladem svého otce. Vráble bylo tehdy silně maďarské město a zájmy republiky tam byly hájeny jen s největším vypětím sil českými a slovenskými úředníky. Středoškolská studia začal Karel ve Zlatých Moravcích a po přestěhování navštěvovali všichni sourozenci reálné gymnázium ve Vyškově, kde Karel maturoval v roce 1935. Pod vlivem otcova příkladu a rodinné výchovy se hlásil dobrovolně do vojenské služby. Od 1. října 1935 sloužil u kroměřížského dělostřeleckého pluku 125, detašovaného oddílu v Bzenci, odkud pro mimořádný zájem o létání přešel na vojenskou akademii v Hranicích na Moravě, kde byl v roce 1937 vyřazen jako poručík letectva. 1. října 1937 byl přidělen do vojenského leteckého učiliště v Prostějově, absolvoval kurs pozorovatelský, pilotní a akrobatický a 28. října 1938 byl přeřazen do Prahy k leteckému pluku 4, kde sloužil až do rozpuštění armády. Za mobilizace byl přidělen k 41. letce uvedeného pluku na letišti Praha - Kbely, vyzbrojené stíhacími Avii B 534.²⁾

Po obsazení republiky Němci odešel Karel s vědomím rodičů 13. června 1939 do Ostravy s tím, že přejde ilegálně hranice do Polska. Příští den píše poslední dopis rodičům a již 22. června mu byl československým konzulátem v Krakově vydán osobní průkaz místo cestovního pasu a dne 15. července 1939 francouzským konzulátem vstupní visum, které je již 31. července prezentováno v Calais ve Francii, kam dojel. Pokud se podařilo zjistit, sloužil ve Francii na letišti v Chartres, kde se přeškoloval na francouzské letouny. K bojové jednotce se však nedostal. Pravděpodobně odplul z Francie 19. června 1940 z Bordeaux na lodi Arry Scheffer s transportem majora Alexandra Hesse a připlul do britského přístavu Plymouth 23. června 1940.³⁾

Dne 12. července 1940 byl Karel Vykoukal zařazen k formující se 310. československé stíhací peruti v Duxfordu, jejímž základem se stal právě transport majora Hesse. Odtud byl poslán na přeškolení na britské letouny a po návratu již následovala činnost u bojové peruti. Postupně byl pak

zařazován k různým, převážně britským, stíhacím perutím.⁴⁾

Startoval i několikrát denně do těžkých bojů s nacistickou luftwaffe, spával na letištích a při své odvaze měl neuvěřitelné štěstí. Podařilo se mu přistát na domácím letišti i po ustřelení vrohu kabiny nad Francií. Za tento čin byl v květnu 1942 vyznamenán Československým válečným křížem 1939, když již dříve obdržel Československou medaili Za chrabrost před nepřítelem.⁵⁾

Zachovala se jedna jeho zpráva o boji:

"O s o b n í z p r á v a o b o j i

F/Lt Karel Vykoukal, 41. Sq.

Jednotka: 41. peruť

Letoun: Spitfire V B

Datum: 4. 5. 1942

Čas boje: asi 15.30 hodin

Místo boje: 10 mil severozápadně od Pécamp

Počasí: lehké kouřmo, viditelnost dobrá

Ztráty nepřítele: 1 FW 190 sestřelen

Dříve než bylo překročeno francouzské pobřeží na cestě tam, zůstal jsem se svým č. 2 (Sgt Van Arkel, Holanďan) odloučen od perutě. Při pokusu peruť dohnat spatřil jsem 2 FW 190, které se hotovily k útoku na nás. Stočil jsem svůj letoun směrem k nim a vystřelil krátkou dávku asi z 500 yardů na vedoucí letoun bez pozorovaného výsledku. Poté jsem se odtrhl a vrátil se do Anglie. Připojily se k nám dva Spitfiry od 340. (francouzské) perutě. Asi dvě minuty na to jsem spatřil 2 FW 190 letící opačným směrem. Zprvu jsem je pokládal za Spitfiry a nezahájil jsem na ně palbu. Krátce na to se do nás pustily 3 FW 190, ale já jsem se k nim opět stočil a vypálil jednu dávku na vedoucí letoun, který byl asi 400 yardů vpředu. Ten po mé palbě přešel do letu dolů, po čemž následovala má další palba, po níž jsem se odpoutal.

Při těchto dvou útocích, které jsem provedl, už jsem nespatriil žádný Spitfire a vydal jsem se k domovu, následován svým č. 2 a dvěma francouzskými piloty. Přistál jsem v Merstonu v 16.30 hodin.

F/Lt K. Vykoukal

Letící jako č. 2 F/Lt Vykoukala viděl jsem FW 190, na kterého on střílel.

Ten šel dolů, dopadl na zem a shořel.

Sgt Van Arkel⁶⁾

Nadporučík Vykoukal byl uznávaným zkušeným stíhacím pilotem a velite-

lem roje. Do 6. dubna 1942 nalétal nad nepřátelským územím 20 operačních hodin, při nichž došlo šestkrát k přímému střetnutí s nepřítelem.⁷⁾

Plukovník letectva ing. František Fajtl o Karlovi Vykoukalovi píše: "...Byl to výborný letec a skvělý kamarád. Sloužili jsme spolu nejdříve u britské 17. squadrony (1940-41) a potom u 313. českošlovenské stíhací perutě (1941-42). Velmi jsme se spřátelili, několikrát jsme vzletali společně na různé operační lety (starty na poplach proti nepřátelským letům v bitvě o Británii, hlídání loďných konvojů, ochrana minolovek v Severním moři, doprovody bombardovacích letounů na cíle v okupované Evropě atd.).

Karel byl chytrý, vzdělaný a velmi ukázněný důstojník. Každý úkol vykonával svědomitě a poctivě. Velitelé letky i peruť se na něho mohli kdykoliv spolehnout. Byl mezi námi nesmírně oblíben pro svoji skromnost, bohomynný klid, smysl pro humor a hlavně pro svoje kamarádství, které rozdával každému kolem. Nikdy v ničem nás nezklamal. Měl jsem ho moc rád. Ve společnosti mužů i žen byl rád viděn. Patřil mezi krasavce perutě, sportovně dobře urostlý, kudrnaté bohaté vlasy, milý úsměv a štědré gentlemanké srdce - tak by se dal charakterizovat. Oplýval optimismem a dovedl v jednotce držet morálku i bojového ducha. Byl to statečný bojovník a velký vlastenec. Pro své vojenské vystupování, pro ušlechtilé vlastnosti a velmi dobrou znalost angličtiny byl nakonec přeložen k britské 41. squadroně jako velitel její letky...⁸⁾

Jeho velení letce, žel, netrvalo dlouho. Dne 21. května 1942 vzletl on a velitel 41. perutě k operačnímu letu ke břehům Francie. Společně poškodili rychlý člun německého námořnictva (E-boat). Během letu byla tato dvojice Spitfirů několikrát napadena palbou těžkého flaku. F/Lt Vykoukal se z tohoto letu nevrátil. Buď jeho pozůstatky nebyly ve Francii nalezeny, nebo našel smrt ve vlnách kanálu La Manche. Jeho jméno je vytesáno v žulovém památníku Royal Air Force v Runemeede nedaleko zámku ve Windsoru na panelu č. 66 mezi 20 455 spojeneckými letci, kteří padli v rámci královského letectva a nemají hroby.⁹⁾

Oba Karlovi rodiče, bratr i sestra byli od 16. září 1942 internováni v Brně v Kounicových kolejích a Pod kaštany a ve Svatobořicích u Kyjova. Rodiče byli propuštěni v roce 1943, sourozenci až na konci války.¹⁰⁾

Věstníkem ministerstva národní obrany byl nadporučík letectva Karel Vykoukal povýšen na věčnou paměť na štábního kapitána letectva.¹¹⁾ Kromě uvedených československých vyznamenání obdržel i vyznamenání britská,

o nichž se však nezachoval záznam.

Takový byl statečný život jednoho z osmi chotěbořských rodáků a občanů, kteří po tragickém 15. březnu 1939 odešli na Východ, Západ i Střední Východ, aby na frontách druhé světové války bojovali proti nenáviděnému fašismu.

Dne 28. října 1988 uspořádal Místní národní výbor v Havlíčkově Borové vzpomínkové odpoledne na svého rodáka, kapitána letectva Josefa Stránského. Setkání se vedle místních občanů a zástupců OV ČSPB v Havlíčkově Brodě zúčastnili i mnozí českoslovenští váleční letci, kteří zavzpomínali na svého statečného kamaráda, který jako jeden z mála cizinců obdržel vysoké britské vyznamenání Distinguished Flying Cross.¹²⁾

Josef Stránský se narodil 10. prosince 1914 Josefu a Marii Stránským v Borové čp. 17. Po vychození pěti tříd obecné školy a tří tříd měšťanské školy v Borové absolvoval ještě čtvrtý ročník v Chotěboři a po krátkém zaměstnání v kovovýrobě nastoupil na vyšší státní průmyslovou školu v Pardubicích, kde maturoval v roce 1934.

V roce 1935 nastoupil vojenskou presenční službu u dragounského pluku 8 v Pardubicích. Po absolvování záložní důstojnické školy se jako četař aspirant jezdeckého přehlásil dobrovolně do letecké akademie. Základní letecký výcvik absolvoval v Prostějově a v roce 1938 byl vyřazen jako poručík letectva. Od 1. září 1938 byl poručík Stránský přidělen k leteckému pluku 5 v Brně, kde sloužil za mobilizace u bombardovací letky. Dnem 1. března 1939 zde byl jmenován polním pozorovatelem - letcem a pilotem vícemístných letounů.¹³⁾

Po okupaci odešel Josef Stránský 15. června 1939 do zahraničí. Byl jedním z prvních letců, kteří se přihlásili v Malých Bronowicích u Krakova, kde se soustřeďovala československá vojenská jednotka. V červenci 1939 odjel spolu s ostatními letci do Francie, kde byl zařazen jako seržant a později jako poručík do francouzského letectva. Létal zde na dvoumotorových letounech typu Bloch 200 a MB 210 u letecké základny v Toulouse.¹⁴⁾ Po porážce Francie se koncem června 1940 dostal do Velké Británie.

Ve Velké Británii byl Josef Stránský zařazen do britského královského letectva. Absolvoval přeškolení na dvoumotorové britské bombardovací letouny u 24. perutě RAF a od 21. března 1941 bojoval v řadách 311. československé bombardovací perutě. Byl jedním z jejích nejlepších pilotů a stal se velitelem její "A" letky. V rámci 311. perutě provedl celkem 25 větších bombardovacích náletů na Německo a obsazenou západní Evropu. Jeho operační lety, z nichž většinu provedl jako kapitán dvoumotorového

bombardéru Vickers "Wellington" Mk. I, směřovaly mj. na Boulogne, Hamm, Hannover, Brémy, Duisburg, Kolín nad Rýnem, Frankfurt nad Mohanem, Hamburk, Berlín, Dunkerque, Rotterdam, Antverpy, Kiel, Düsseldorf, Cáchy, Brest, Münster.

Rok a půl dělily osádky 311. perutě, aby získaly a obhájily čestné místo mezi ostatními perutěmi britského bombardovacího letectva - "Bombardier Command". Jeden čas perutě získala prvenství. Toto místo v úspěších, byť jenom přechodné, získalo naší malé zemi dobrou pověst a popularitu. Přestali jsme být zemí, o které "nikdo nic neví". Všichni příslušníci "třista-jedenáctky" byli hrdí na to, co v krátké době perutě vykonala.

Pro neúměrné ztráty na jaře 1942 musela být bojová činnost naší bombardovací perutě přerušena. Po krátkém odpočinku a doplnění stavu se její operační část přesunula ze základny v East Wretham na letiště Aldegrove v Severním Irsku. Perutě začala speciální výcvik v nízkém létání a v bombardování cílů na vodě z malých výšek - stala se součástí "Coastal Command", velitelství pobřežního letectva.¹⁵⁾

V Aldegrove prožili naši letci událost, která otřásla celým světem a na kterou museli dlouho myslet při svých operačních letech. Při pravidelném poslechu nejnovějších zpráv BBC se dověděli o bestiálním činu nacistického gestapa - o vyhlazení Lidic.

Z Irsku se perutě přesunula 10. června 1942 na letiště Talbeny ve Walesu, ale již 25. června došlo k dalšímu přesunu, i když, jak se později ukázalo, jen krátkodobému. Letiště Brigham Newton v Norfolku bylo poseto desítkami letadel, samými Wellingtony, jejichž cílem se měli stát Brémy.

Mezi 02.00 a 02.45 hodin se nad Brémami objevilo kolem 1 400 letadel, jejichž úkolem bylo zničit továrnu na letadla Focke-Wulf, průmyslovou část města, ale i její obytnou část, což nebylo do té doby obvyklé.¹⁶⁾

Úkol ale zněl - bombardovat město. Tehdy se mnoha našim letcům mihly hlavou Lidice, Britům asi Coventry, Polákům Varšava.

Mezi útočícími Wellingtony byla i posádka nadporučíka Josefa Stránského. Při náletu byla zadní část jeho letounu těžce poškozena německou protiletadlovou obranou. Přesto dopravil svůj stroj do bezpečí.

Po přeložení 311. perutě k pobřežnímu letectvu prováděly naše posádky patroly nad oceánem a napadaly zde německé ponorky a hladinové plavidla. Letoun npor. Stránského provedl celkem 19 operačních hlídkových letů nad mořem. Dne 27. července 1942 zaútočil na 46°20' severní šířky a 09°28' západní délky na německou ponorku a s největší pravděpodobností ji zničil. Podařilo se mu tak následovat úspěch kapitána J. Baly, kterému se

podalo totéž o dvanáct dní dříve. Zničení dvou ponorek za poměrně krátké období u pobřežního letectva bylo pro Peruť velkým úspěchem. Za tento čin byl nadporučík Stránský vyznamenán britským leteckým záslužným křížem.¹⁷⁾

Útok na nacistickou ponorku nebyl posledním úspěchem posádky Josefa Stránského. 17. září 1942 byl Stránského letoun napaden při náletu na loď u Bordeaux dvěma nacistickými letouny Ar 196. Těžkoovladatelnému bombardéru se podařilo nejen uniknout, ale i sestřelit jednu z dotírajících stíhaček.

Od 1. února 1943 do 10. srpna 1943 byl Josef Stránský jako Squadron Leader¹⁸⁾ u československé operační výcvikové letky, která byla později přejmenována na "Czech Flight No. 6 OTU".¹⁹⁾ Zde předával svoje zkušenosti nováčkům, kteří se připravovali na operační činnost.

Na podzim roku 1943 se znovu vrátil k bojovým operacím. Prodělal přeškolení na rychlé dvoumotorové bombardovací letouny De Havilland "Mosquito", které pro svou velkou rychlost mohly napadat cíle v Německu bez obav z dostižení nepřátelskými stíhači. Od 6. března 1944 působil u britské 21. peruti jako velitel letky. Tato peruť byla zařazena do taktického letectva a útočila na cíle v západní Francii při přípravě spojenecké invaze a později na podporu spojeneckého postupu.

Dne 21. června 1944 v 00.59 hodin odstartoval S/Ldr Josef Stránský se svým navigátorem P/O Františkem Boudou na letounu Mosquito FB Mk. VI označeném NT 122 k operačnímu letu, ze kterého se nevrátil.

Oba českoslovenští letci jsou pohřbeni na britském vojenském hřbitově St. Valery En Caux ve Francii.²⁰⁾

Vedle vysokého britského vyznamenání DFC byl kapitán Stránský vyznamenán 4 x československým válečným křížem 1939 (poprvé jako nadporučík 1. září 1941 - pozn. aut.), 4 x československou medailí Za chrabrost před nepřítelem (poprvé 1. srpna 1941 - pozn. aut.) a dalšími československými, francouzskými a britskými řády a vyznamenáními. In memoriam byl 31. prosince 1946 povýšen do hodnosti štábního kapitána letectva.²¹⁾

Jestliže Karel Havlíček Borovský bojoval ve své době slovem básnickým a novinářským, jeho pozdější spolurodák Josef Stránský bojoval za stejný cíl - svobodu národa a vlasti - zbraní nejmodernější, jako letec.

(1991)

P o z n á m k y :

- 1) Městský úřad Chotěboř - římsko-katolický matriční úřad a dopis Marie Votýpkové, roz. Vykoukalové Jaroslavu Tichému ze dne 22.1. 1984 a 28. 2. 1984
- 2) Archiv vojenské evidence osob v Trnavě - kmenový list Karla Vykoukala
- 3) Tamtéž
- 4) Tamtéž
- 5) Dopis gen. ing. Františka Fajtla Jaroslavu Tichému ze dne 12. 8. 1984
- 6) Dopis Jiřího Rajlichy Jaroslavu Tichému ze dne 28. 8. 1984
- 7) Tamtéž a dopisy ze dne 29. 2. 1984 a 9. 9. 1984
- 8) Cit. dopis gen. ing. Františka Fajtla
- 9) Fajtl, F.: Sestřelen. Praha 1969, str. 260; Čejka, E.: Zlomená křídla. Praha 1967, str. 235; Loucký, F.: Mnozí nedoletěli. Praha 1989, str. 231
- 10) Cit. dopis Marie Votýpkové, roz. Vykoukalové
- 11) Osobní věstník ministerstva národní obrany č. 101 ze dne 26. 10. 1946, str. 1216
- 12) Distinguished Flying Cross (DFC) - letecký záslužný kříž udělovaný pouze důstojníkům za bojové výkony
- 13) Archiv vojenské evidence osob v Trnavě - kmenový list Josefa Stránského
- 14) Tamtéž
- 15) Vild, M.: Osud byl mým přítelem. Praha 1985, str. 63 a dopis Jiřího Rajlichy Jaroslavu Tichému ze dne 28. 8. 1984
- 16) Tamtéž, str. 64
- 17) Brod, T. - Čejka, E.: Na západní frontě. Praha 1965, str. 409; Šmolc, Z.: Českoslovenští letci v boji proti fašismu. Praha 1987, str. 363
- 18) Squadron Leader (S/Ldr) - ekvivalent československého majora; u bombardérů - velitel letky, u stíhačů - velitel peruti
- 19) OTU - Operational Training Unit
- 20) Čejka, E.: Zlomená křídla. Praha 1967, str. 254; Loucký, F.: Mnozí nedoletěli. Praha 1989, str. 201 a dopis Miloslava Landsmanna Karlovi Černému ze dne 15. 7. 1989
- 21) Archiv vojenské evidence osob v Trnavě - cit. kmenový list Josefa Stránského a Osobní věstník ministerstva národní obrany č. 101 ze dne 26. 10. 1946, str. 1216

PAMÁTKY V OKRESNÍM ARCHIVU HAVLÍČKŮV BROD

Ladislav Macek

"Ó, vy bezbožní šosáci,
venkovští maloměstáci!
Vy hulváti, potentáti,
prýfovaní magistráti!
Važte si svého archivu
víc než stodoly a chlívu,
nedávejte ženám spisy
pod koláče,

ať historie česká nezapláče,
ani na sýr, ani do kupeckých
krámů,
síc vám nadá česká země chámů.
.....
Dbejte na ty staré spisy,
aby je nesnědli myši."

Karel Havlíček Borovský

HISTORIA, MAGISTRA VITAE. Má toto heslo i v současnosti stejnou platnost jako v dobách, kdy bylo poprvé vyřčeno? Nepochybně ano, neboť právě nyní, v době plné rozporů a protikladných nálad, v době hledání jiného způsobu života, je možné při studiu dějin nalézat kvalifikované odpovědi na mnohé otázky vznikající při řešení základních problémů společnosti a vyvarovat se tak toho, co se v minulosti neosvědčilo.

Dějiny se nezabýváme jen pro ně samé, ale především proto, abychom v nich hledali poučení a dokázali využít moudrost předků pro naši současnost i budoucnost. Z jakých zdrojů lze však tato poučení získat? Jedním z nich jsou archivní dokumenty, které jsou mnohdy dochovány jako jediní svědkové historických událostí a jsou proto neopominutelným pramenem vypovídajícím o životě minulých generací lidstva.

Archiválie působí především bezprostřední dokumentární hodnotou. Konečně z nich nepostrádají ani dobovou výtvarnou výzdobu a přesvědčivě nás informují o době svého vzniku, o její společenské, hospodářské a kulturní úrovni. Svět archivů nejen, že staví před oči současného člověka společenské změny, války a utrpení lidí, ale také umožňuje na základě podrobného studia materiálů chápat vlastní příčiny těchto událostí. Archivní dokumenty se tak stávají zrcadlem lidského žití a vytváří inspirační zdroj pro tvorbu nových hodnot.

Nesmírné duchovní a kulturní bohatství je uloženo v našich archívech a výjimkou není ani Okresní archiv Havlíčkův Brod se sídlem v Pohledu. Soubory archivních fondů uchovávané v tomto zařízení zachycují jako nejnazornější učebnice dějin více než 700-letou historickou tradici zdejšího regionu. Jsou mezi nimi i takové, jejichž kulturně-historický a společenský význam je mimořádný, v některých případech dokonce jedinečný i v širším, nejen regionálním, měřítku. Potřebou upozornit na jedinečnost těchto písemností a tím pomoci překonat hluboký úpadek historického vědomí byli vedeni pracovníci jmenovaného archivu a Okresního muzea při přípravě výstavy "Svědectví historie", probíhající ve dnech 12.3. - 13.4. 1990 v prostorách Hanusovského domu na Havlíčkově náměstí v Havlíčkově Brodě, která pro širokou veřejnost představovala vzácnou a po dlouhé době jedinou možnost spatřit na vlastní oči alespoň malou část historicky nejceennějších a nejzajímavějších pergamenových listin, pamětních knih i jiných archiválií, dokumentujících nejstarší dějiny města a okresu Havlíčkův Brod.

Okresní archiv uchovává ve svých depozitářích v Pohledu a v Chotěboři přes 2 000 běžných metrů archivních materiálů, což představuje více než 370 pergamenových i papírových listin, 28 000 úředních knih a rukopisů, 1 200 starých map, atlasů a plánů, 5 500 fotografií, skleněných a klasických fotonegativů, 6 800 kartonových krabic a přes 3 000 fascicul spisového materiálu. Je tedy pochopitelné, že z tohoto obrovského množství písemností bylo nutno pro výstavu vybrat takové dokumenty, které by tvořily reprezentativní ukázkou toho nejlepšího, co okresní archiv ochraňuje a zpřístupňuje veřejnosti.

Vzhledem k tomu, že v expozici byly vystaveny archiválie skutečně ojedinělé a historicky zajímavé a ne každý měl možnost osobní návštěvy na výstavě, nebude jistě nevhodné, upozornit na některé exponáty.

Nejstarší listina, zde prezentovaná, byla vydána v Praze dne 14. června 1269 pražským biskupem Janem III. z Dražic a vydavatel v ní řeší spor rychtáře a měšťanů ze Smilova Brodu (původní název Havlíčkova Brodu) s proboštem, děkanem a kapitulou kostela ve Staré Boleslavi, kterým náležel biskupský desátek z celého Čáslavského kraje. K této listině jsou dosud přivěšeny zlomky pečeti pražského biskupa, kapituly i města Smilova Brodu.

Dokumentem zvláštního významu je tzv. horní řád pro město Německý Brod vydaný dne 8. června 1278 ve formě privilegia Jindřichem, Smilem, Oldřichem a Raimundem z Lichtenburka, kteří potvrzují a rozšiřují brodským měšťanům svobody a práva, užívaná s povolením jejich otce Smila a jeho předchůdců,

a která roku 1249 udělil jihlavským měšťanům a všem horníkům v českých zemích král Václav I. a jeho otec Přemysl Otakar I. Zabezpečuje se svoboda jejich osob i majetku a přiznává se jim právo svobodně s majetkem nakládat i dědičné právo jejich příbuzným. Měšťané přísluší pod pravomoc rychtáře a přísedních a nikdo ze šlechty nemá proti nim ve městě vystupovat. Dále se vypisují lány a ustanovují se platy, které mají měšťané z nich odvádět. Ojedinelost této listiny spočívá v tom, že v době jejího vzniku nebylo zcela obvyklé, aby "horní řád" vydávali příslušníci šlechty a zároveň to dokazuje, že Lichtenburkové byli v té době na vrcholu své moci.

Vystavené pergaménové listiny byly doplněny několika ukázkami pamětních knih různých institucí církevního i světského charakteru. Atraktivní pro návštěvníky byla kronika farního úřadu z Příbyslavi (vedená v letech 1673 - 1838), která obsahuje perokresbu komety pozorované roku 1682 místním farářem, a kronika augustiniánského kláštera v Německém Brodě, v níž je zobrazena původní podoba budovy kláštera ze 70. let 17. století.

Vůbec poprvé zde byla brodské veřejnosti představována dokonalá faksimilová kopie korunovačního evangelistáře krále Vratislava (tzv. Vyšehradský kodex) z 11. století. Tato nádherná liturgická kniha obsahující rukopisné texty evangelí a bohatě zdobená obrazovými výjevy ze života svatých se stala jedním z nejobdivovanějších exponátů.

(1990)

LITERÁRNÍ ARCHIV A REGIONÁLNÍ KNIHOVNA MĚSTSKÉHO MUZEA V CHOTĚBOŘI

Václav Tušek

Literární archiv a regionální knihovna Městského muzea v Chotěboři vznikly dlouholetou sbírkotvornou činností muzea, započatou už jeho prvními dobrovolnými správci učitelem Josefem Václavem Neudoerflem a berním úředníkem Čenkem Houbou na přelomu 19. a 20. století. Například v letech 1927 - 1928 obsahoval inventář muzea 159 písemností (část archivu města předaná do muzea), fotografie, 500 knih a map. Podstatně se muzejní literární fondy rozšířily po 2. světové válce získáním literárních pozůstatků některých regionálně významných osobností z Chotěbořska, ale i mnoha úředními dokumenty, osobními doklady, korespondencí, fotografiemi a

pohlednicemi města, mapami, archivy bývalých chotěbořských spolků, soubory místních drobných tisků, plakátů a pozvánek i soustředěním nové a starší produkce regionálních autorů. Tento velmi četný písemný materiál uspořádal, zpracoval a zkatalogizoval po roce 1970 PhDr. Pavel Křivský z Památníku národního písemnictví v Praze. Vytřídné archiválie jsou uloženy ve složkách nebo obálkách do archivních krabic, které jsou uzamčeny ve skříních. Po ukončení katalogizace však vyvstal problém, neboť druhá kopie (černá tenká karta) třídních katalogizačních karet je vylepena na obálkách s písemnostmi jako označení (dle systému PNP) a chybí v systematické evidenci jako odborná kartotéka. Bude ji zřejmě nutno časem nahradit xerokopii prvopisu evidenčních karet. Při katalogizaci fondu (1974 až 1976) nebyla též sledována návaznost na evidenci 1. stupně a v souvislosti s tím byly vyřazeny některé předměty (až zřejmě s nepatrnou hodnotou), aniž bylo ověřeno, zda jsou už evidovány.

Vytřídění a zkatalogizování regionální knihovny zahájil někdejší ředitel muzea PhDr. Otto Smrček CSc. v roce 1978 a dokončil v roce 1988 odborný pracovník muzea Václav Tušek. Literatura (odborná i beletrie), mající vztah k Chotěboři a okolí je uložena v uzamčené plechové skříní (s výjimkou spisů I. Herrmanna, Karla Havlíčka a Františka Slámy) a je stejně jako literární archiv využívána k přesnějším badatelským účelům.

První a velmi rozsáhlou část literárního archivu tvoří pozůstatosti významných osobností z Chotěbořska. Vyniká z nich pozůstatost malíře Jindřicha Pruchy, jeho otce Josefa a písemnosti Jindřichovy sestry Vojslavy. Jindřich Prucha, který uspořádal a osobně zahájil v Chotěboři svoji jedinou samostatnou výstavu (další už byly pozemtné), má v prostorách muzea v chotěbořském zámku stálou pamětní síň. V síni jsou vedle obrazů, studijních kreseb a osobních předmětů vystaveny též četné materiály literárně archivní povahy (doklady, dopisy, pozvánky, fotografie), které tvoří vlastně jakýsi zkrácený životopis umělce. Ostatní, archivované písemnosti Pruchovy rodiny, získané z odkazu Vojslavy Pruchové v letech 1966 a 1973, jsou cenným zdrojem pro badatele. Měly 1 filmáře (monografie J.M. Tomeše o Jindřichu Pruchovi, kniha Zdenka Sejkla Jindřich Prucha ve vzpomínkách a dopisech, krátký film Osamělý poutník). Proto také následující přehled pozůstatostí začíná J. Pruchou.

J i n d ř i c h P r u c h a , nar. 29.9.1886 v Uherském Hradišti, padl v první světové válce 1.9.1914 u Komárova v Haliči. Během posledních sedmi let svého krátkého života vytvořil obdivuhodné, dodnes působivé umělecké torzo. Už jeho studijní kresby svědčí o velkém pozorovatelském ta-

lentu, úporné snaze zvládnout anatomii; studie zachycují i prohavé kouzlo okamžiku, povahu lidí, krásu zvířat i půvab venkovských a městských zákoutí. Též olejomalby jsou převážně jen přípravnými skicami k zamýšleným budoucím dílům. Jen některé obrazy z posledního období života lze považovat za definitivní (Ptáčnice, Kozí hřbet, Lom aj.). V letech 1913 - 1914 došel Prucha ke skutečně svému osobitému výrazu. Stal se v nové kvalitě a neopakovatelnosti volným pokračovatelem svých oblíbených krajinářů A. Chittussi a Antonína Slavička. (první Pruchova výstava v Chotěboři byla r. 1914)

Literární pozůstalost J. Pruchy rozdělil dr. Křivský do 13 archivních krabic. Obsahuje doklady, korespondenci přijatou, korespondenci odeslanou, korespondenci korporací, Pruchovy rukopisy (převážně záznamy vysokoškolských přednášek), cizí rukopisy, tisky, katalogy výstav, různé texty a fotografie.

Vojslava Pruchová se narodila 10. 12. 1877 v Chotěbořích a zemřela 5. 2. 1973 v Chrudimi. Byla ochránkyní a průvodkyní svého mladšího bratra Jindřicha od dětství až do vyvrcholení jeho uměleckých snah v roce 1914 a dokonce i po jeho smrti, po celý svůj dlouhý, prostý život. Jemná a inteligentní Vojslava opatrovala bratrův umělecký i životní odkaz a dle její vůle byla celá rodinná literární pozůstalost odevzdána po její smrti Městskému muzeu Chotěboř. Pozůstalost Vojslavy byla zkatologizována spolu s ostatním písemným materiálem Pruchových v roce 1973 a je rozdělena do 14 archivních kartonů. Obsahuje doklady, přijatou korespondenci (mj. rozsáhlou korespondenci s Ludmilou Hegenbartovou-Kominíkovou, snoubenkou Jindřicha, dopisy Emila Filly a Antonína Matějčka), korespondenci korporací, odeslanou korespondenci (L. Hegenbartové), cizí korespondenci, vlastní rukopisy (z nich vynikají "Vzpomínky" - myšlenkově i literárně velmi hodnotné), rukopisy cizí, tisky, katalogy, zprávy o výstavách J. Pruchy a fotografie.

Josef Prucha se narodil 19. 10. 1847 ve Štěnovicích u Plzně, zemřel 22. 3. 1920 v Běstvě. Otec Jindřicha Pruchy byl vzdělaný, výtvarně nadaný a velmi přísný člověk (na sebe i na své okolí). Jako penzionovaný major četnictva se trvale usadil v Běstvě na Železných horách. Po dlouhých zápasech souhlasil se synovou uměleckou dráhou, avšak krátké klidné období bylo navždy ukončeno krutou první světovou válkou. Pozůstalost Josefa Pruchy (3 archivní krabice) obsahuje doklady, korespondenci a tisky.

Ignát Herrmann se narodil 12. 8. 1854 v Chotěboři (Horní Mlýn) a zemřel 8. 7. 1935 v Řevnicích u Prahy; český spisovatel a novinář, redaktor Národních listů a humoristických časopisů Paleček a Švanda dudák, znalec pražského prostředí ("Pražské figurky"), autor krátkých próz a někdy

až sentimentálních obrázků ze života maloměstských ("Otec Kondelík a Ženich Vejvara"). Vynikl ostře kritickým románem "U snědeného krámu". Jeho prózy byly často filmovány. Chotěboř několikrát navštívil, věnoval jí knihu "Evička a jiné výjevy rodinné" a napsal o svém rodišti cyklus krátkých próz "Z rodného hnízda". Herrmannova literární pozůstalost je uložena v 5 archivních krabicích a obsahuje některé doklady, korespondenci, včetně korespondence s radou města Chotěboře, fotografie a tisky.

František Sláma, JUDr. - nar. 3. 11. 1850 v Chotěboři, zemřel 25. 4. 1917 v Brně; buditel českého obyvatelstva ve Slezsku, spisovatel a politik. Napsal "Dějiny Těšínska", román "Pán Lysé hory" a řadu dalších spisů. Pozůstalost je uložena v jedné archivní krabici, obsahuje fotografie, fotokopie článků a tisků a některé dokumenty.

Čeněk Houbá, nar. 10. 1. 1857 v Chotěboři, zemřel 10. 6. 1931 v Jihlavě; povoláním berní úředník. Správce chotěbořského muzea a první kronikář města, průkopník v oblasti regionální historie. Je autorem vydaného "Průvodce po Chotěboři a okolí". Pozůstalost v 7 archivních krabicích obsahuje osobní a rodinné doklady, korespondenci, četné vlastní rukopisy (výpisy a opisy z archivních materiálů týkajících se města i panství, a poznámky z vlastivědného poznávání regionu), cizí rukopisy, tisky a úmrtní oznámení osob z Houbova okruhu. Zvlášť cenný je "Soupis majitelů domů v Chotěboři (1574 - 1930)", "Pamětní kniha města Chotěboře" a výpisy o ceších.

Josef Václav Neudoeřl, nar. 25. 8. 1843 v Mladé Vožici, zemřel 14. 7. 1911 v Chotěboři. Odborný učitel a spisovatel, první správce chotěbořského muzea, autor vlastivědných příruček, učebnic a dobrodružných cestopisných příběhů pro mládež. Vydal spisek "Politický okres chotěbořský". Ve dvou archivních krabicích je korespondence, vlastní rukopisy, tisky a několik fotografií.

Josef Zeman, nar. 10. 10. 1867, zemřel 12. 3. 1961. Školský inspektor okresu chotěbořského, propagátor speciálního školství a pedagogický spisovatel. Tři archivní krabice obsahují vlastní i cizí korespondenci, rukopisy a tisky (pedagogicky zaměřené brožury).

Theodor Brukner, nar. 29. 3. 1877, zemřel 9. 8. 1940 v Chotěboři; pedagog a kulturní pracovník Chotěbořska, spoluautor turistického "Průvodce po Chotěboři a okolí" (1935). Pozůstalost je rozdělena do 4 archivních krabic, obsahuje korespondenci, vlastní i cizí rukopisy, tisky a několik dokladů.

V l a d i m í r S c h u l z - nar. 25.7.1883 v Chotěboři, zemřel r. 1953. Profesor kreslení a malíř. Pozůstalost uložená v 1 archivní krabici obsahuje korespondenci, fotografie a doklady.

V á c l a v F i a l a - nar. 8.10.1891, zemřel r. 1960. Profesor na gymnáziu v Chotěboři, výtvarník. Jeho pozůstalost (v 1 arch. krabici) obsahuje korespondenci, fotografie a návrhy plastik.

V á c l a v K r i š t o f - nar. 6.6.1890, zemřel 25.2.1955 v Domažlicích. Profesor na gymnáziu v Chotěboři, regionální kulturní pracovník. V jedné archivní krabici je uloženo několik dopisů, fotografií a 2 zápisníky.

A n t o n í n W u r m se narodil 1.1.1887 v Praze, zemřel 15.4. 1941 v Chotěboři. Profesor chotěbořského gymnázia, geolog, geograf a matematik. Čtyři arch. krabice obsahují osobní doklady, rukopisy vlastních odborných prací i rukopisy cizí, tisky vlastních prací (mj. rozbor Ptolemaiovy mapy) a fotografie.

J i ř í H o r n í k - nar. 5.9.1916 v Libici nad Doubravou, zemřel v Praze 30.4.1961. Akademický malíř a profesor, "poetický" realista (krajinař i portrétista). Maloval množství námětů z regionu. Deset jeho obrazů je ve sbírkách chotěbořského muzea. Pozůstalost obsahuje katalogy výstav, články z časopisů a několik fotografií.

O t a k a r R y k r - nar. 3.9.1873 v Jedlensdorfu u Vídně, zemřel v r. 1956 v Kolíně. Inspektor státních drah, propagátor turistiky a malíř samouk. Otec malíře Zdeňka Rykra. Ve 3 arch. krabicích a 1 deskách uloženy osobní a rodinné doklady, korespondence, vlastní rukopisy, tisky, velký soubor pohlednic a fotografií, rodinná fotoalba.

Z d e n ě k R y k r - nar. 20.10.1900 v Chotěboři, zemřel 15.1. 1940 v Praze. Malíř (autodidakt), propagační grafik, scénograf, karikaturista a novinář. Byl námětově velmi mnohostranný, zprvu ho ovlivnilo francouzské malířství, zejména fauvismus, později surrealismus. Stále hledal nový formální výraz. Pozoruhodné jsou jeho prostorové objekty. Značná část jeho obrazů a studijních kreseb byla získána v roce 1955 chotěbořským muzeem. Pozůstalost ve 2 arch. krabicích obsahuje osobní doklady, korespondenci (mj. rozsáhlou korespondenci Otakara Rykra Zdeňku Rykrovi), rukopisy, tisky, kresby v tisku a obaly dle návrhů Z. Rykra pro firmu Orion.

T e r e z i e K o s e o v á - D u b r o v s k á - nar. 13.2.1878 v Jaklovci u Ostravy, zemřela 8.11.1951 v Nové Vsi u Chotěboře. Lyrická básnířka, komponistka a klavírní virtuózka. Pozůstalost ve 3 arch. krabi-

cích sestává z osobních dokladů, korespondence, rukopisů, tisků a četných rodinných fotografií.

A n n a S t u b b e n b e r g o v á , roz. Dobřenská, se narodila r. 1912 v Chotěboři. Dcera někdejšího majitele chotěbořského velkostatku, žije v Rakousku. V 1 arch. krabici uložena převážně rodinná korespondence.

K a r e l K u b á n e k , ing. - nar. 18.10.1901 v Chotěboři; autor divadelních her a několika vzpomínkových knih o Chotěboři. Dosti rozsáhlý odkaz uložen v 5 arch. krabicích. Obsahuje osobní a rodinné doklady, korespondenci, vlastní rukopisy, tisky, plakáty a fotografie.

F r a n t i š e k K u b á n e k , nar. 9.7.1891 v Chotěboři. Bývalý obchodník, ochotnický divadelník a hudebník. Jeho literární odkaz v 1 arch. krabici obsahuje strojopis vzpomínkové knihy "Jsem z Chotěboře" a několik fotografií. V literárním archivu jsou uložena i jím uspořádaná dvě fotografická alba věnovaná chotěbořskému ochotnickému divadlu a pěveckému spolku Doubravan.

K a r e l O p a t r n ý - nar. 1.8.1881 v Praze, zemřel 24.10. 1961 v Praze. Akademický sochař, synovec spisovatele I. Herrmanna (autor jeho pomníku a pamětní desky v Chotěboři). V muzeu je uložena řada Opatrného tradičně pojetých plastik známých osobností. Pozůstalost v 1 arch. krabici obsahuje hlavně dopisy a fotografie.

J a r o s l a v W e i s e r , RNDr., DrSc. - nar. 13.1.1920. Entomolog, parazitolog a patolog hmyzu. Prožil mládí v Chotěboři. V jedné arch. krabici uložena složka se životopisem, seznamem vědecké publikéční činnosti a korespondencí s chotěbořským muzeem.

V l a d i m í r M e d l í k - nar. 15.1.1922. Regionální vlastivědný badatel, člen vlastivědného klubu při chotěbořském muzeu. V jedné arch. krabici jsou uloženy jeho zápisy vyprávění pamětníků z Chotěboře pořízené v letech 1983 - 1986.

Ve sbírce literárního archivu Městského muzea se dále nachází Urbář panství Nový Studenec (1608 - 1676), což je originální rukopisná kniha uložená v samostatné arch. krabici.

Ve 4 arch. krabicích a 2 deskách je obsažena sbíрка map a plánů, která kromě map bývalého chotěbořského okresu a plánů města obsahuje i několik vzácných starých map, mj. Müllerovu mapu Čech, mapu z r. 1792, mapu poštovních stanic z r. 1797, německé a rakouské vojenské a speci-

ální mapy, ale i různé regionální mapy turistické.

Tzv. oddělení dokumentace je rozděleno do 50 arch. krabic. Vzniklo dlouholetou sbírkotvornou činností muzea a obsahuje materiál vztahující se převážně k Chotěboři a Chotěbořsku. Písemnosti a tisky nejrozličnějšího druhu jsou dokladem o životě kraje. Dokumentují politickou, kulturní a osvětovou činnost jednotlivců, institucí a korporací. Jsou tu uloženy i úřední vyhlášky, oběžníky a různé příležitostné tisky. Nachází se tu i vzácný soubor tisků chotěbořských knihtiskáren Karla Veselého a Martina Brzka. V oddělení dokumentace je dále archivován nejrozličnější podkladový materiál k historickým a statistickým publikacím o Chotěboři a okolí, opisy z archivních pramenů a rukopisy významných rodáků (pokud nebyly samostatně zrekonstruovány a uloženy v oddělení literárních pozůstatostí). Dokumentace je rozdělena do těchto skupin:

- 1) Doklady osob (výuční listy, tovaryšské a vandrovní knížky, překlad majetku Matěje Škvřkala v opise z r. 1749, lékařský diplom Josefa Mühlbacha, chotěbořského lékaře a botanika).
- 2) Sběrka autografů (dopisy Mikoláše Alše, Aloise Jiráska, Adolfa Heyduka, Bedřicha Smetany, Jaroslava Vrchlického aj.).
- 3) Patenty a vyhlášky z let 1748 - 1866.
- 4) Rukopisy z let 1781 - 1848 (listiny a spisový materiál týkající se Chotěboře a Chotěbořska, z nichž nejceněnější je listina z roku 1781 vztahující se k vydání tolerančního patentu).
- 5) Literární rukopisy převážně chotěbořských rodáků a kulturních pracovníků z Chotěbořska, mj. rukopis Františka Buttuly obsahující opisy klavírních skladeb různých autorů.
- 6) Dlužní úpisy a akcie chotěbořských občanů.
- 7) Prameny k životopisům kulturních pracovníků a k dějinám Chotěbořska (převážně z badatelské práce Jaroslava Tichého a opisy historických materiálů pořízené Karlem Janáčkem ze Sobiňova).
- 8) Úřední vyhlášky a oběžníky z let 1866 - 1975.
- 9) Veřejné záležitosti 1900 - 1918 včetně dokumentačního materiálu k 1. světové válce.
- 10) Doklady k veřejným událostem z let 1918 - 1939.
- 11) Doklady k veřejným událostem z období Protektorátu (plakáty, doklady o pronásledování chotěbořských občanů, hospodářské doklady aj.).
- 12) Doklady o činnosti KSČ z období předmnichovské republiky, z doby okupace a po osvobození.
- 13) Doklady o odboji v Chotěboři a o osvobození Chotěboře v r. 1945.

- 14) Paměti starých komunistů a účastníků odboje.
- 15) Doklady o činnosti chotěbořských spolků (Beseda, Doubravan, Palacký, Ochotnický spolek, Spolek pro postavení divadla v Chotěboři).
- 16) Doklady o kulturní činnosti státního reálného gymnázia v Chotěboři.
- 17) Prameny k dějinám školství na Chotěbořsku do r. 1900 (sbírka materiálů k publikaci Dějiny školství na Chotěbořsku)
- 18) Sběrka chotěbořských pověstí (vznikla z podnětu J. Zemana a měla být doplněna sbírkou pohádek a písní).
- 19) Mapovací komise učitelského sboru na Chotěbořsku 1929 - 1935.
- 20) Chotěbořsko v číslech r. 1933 (statistické elaboráty a přílohy - sbírka důležitého materiálu shromážděného na podnět ředitele měšťanských škol Jana Vorlíčka pro neuskutečnenou publikaci).
- 21) Výstavy v Chotěboři 1885 - 1925
- 22) Tisky o Chotěboři a Chotěbořsku.
- 23) Tisky chotěbořských tiskařů Karla Veselého a Martina Brzka.
- 24) Plakáty a pozvánky 1885 - 1975
- 25) Varia (mezi jiným i bohatá sbírka starých tisků lidových písní světských a církevních včetně jarmarečních písní).

K oddělení dokumentace je dále přiřazena jako samostatný celek fo-
todokumentace. Obsahuje obrazový materiál vztahující se k Chotěboři a Chotěbořsku. Vedle kolekce starých pohlednic a fotografií, z nichž nejceněnější jsou fotografie kostela a zámku v Chotěboři z roku 1865 (?) a pohlednicové album z roku 1885, je zde soubor fotografií zachycující proměny a přestavby města zejména po roce 1945 a sbírka fotografií dokumentující politický, kulturní a sportovní život města až do současnosti.

Fotodokumentace je uložena v 16 archivních krabicích. Z toho 11 krabic se týká života města (staré pohlednice a fotografie, květen 1945, řeka Doubrava, slavnosti, přestavba města, zámek, výstavy, školství), 3 krabice zachycují okolí Chotěboře, 1 krabice obsahuje fotografie některých českých spisovatelů a významných rodáků z Chotěbořska, a zbývající krabice obsahuje soubor fotografií a pohlednic Františka Čecha-Vyšaty (14.2.1881 - 3.10.1942; na sklonku života bydlel v Hlíně u Sobiňova) z Jižní Ameriky, kde pracoval a cestoval.

Součástí literárního archivu muzea je archiv Městského muzea v Chotěboři deponovaný ve 35 archivních krabicích. Vznikl z úřední registratury chotěbořského muzea a pokrývá období 1885 - 1985. Muzeum bylo založeno 16.12.1885. O založení muzea se zasloužil hlavně chotěbořský učitel Josef Václav Neudoerfl, který se stal i jeho prvním správcem. Sbíratel-

ská činnost v této době dala základ k muzejním sbírkám.

Muzejní archiv není zachován v úplnosti, zejména ze staršího období mnohé chybí. Fond je uspořádán tak, že v prvním oddělení jsou doklady o založení muzea a doklady o významných darech a odkazech (dar V. Pruchové z r. 1967, dar O. Rykra z r. 1956 a Ludmily Hegenbartové-Kominíkové z r. 1973). V dalším oddělení je korespondence přijatá i odeslaná (z let 1885 až 1985). Ostatní spisový materiál, který se zachoval ve větší úplnosti teprve z let 1945 - 1985, je rozříděn podle registraturního plánu Krajského muzea v Hradci Králové do skupin:

- 1) Organizace a řízení
- 2) Personální záležitosti
- 3) Sbírky: dary, nákupy, zpracování sbírek, delimitace
- 4) Využití muzejních sbírek, badatelé, režie, výstavy
- 5) Muzejní knihovna
- 6) Ochrana sbírek, konzervace, foto
- 7) Hospodářské záležitosti

Samostatným oddělením sbírkové knihovny Městského muzea v Chotěboři je knihovna regionální literatury. Ke dni 31.5.1988 obsahovala 378 inv. čísel knih, vázaných časopisů a dalších, většinou drobných tisků, majících vztah k Chotěboři a Chotěbořsku. Je celá zpracována v evidenci II. stupně na předepsaných katalogizačních kartách. Významnou část regionální knihovny tvoří publikace vztahující se k historii města a okolí, například různé monografie, soupisy památek, vlastivědné průvodce, výroční publikace obcí, institucí, závodů, škol, spolků a sportovních oddílů. Důležité jsou zde i poměrně četné diplomové a středoškolské odborné práce, vzpomínky vlastivědných a kulturních pracovníků (J. Tichý, K. Janáček a další), ale i odbojářů (M. Pich-Tůma, K. Němec) z Chotěbořska. Zastoupeni jsou i autoři beletrie starší i současné, kteří se ve městě a jeho regionu narodili, studovali či bydleli nebo pracovali (František Sláma, Ignát Herrmann, Karel Havlíček Borovský, Tereza Kosecová-Dubrovská, František Bošák, Otakar Chaloupka, František Uher, Petr Musílek, Jaroslav Holoubek aj.). Jsou zde uloženy i odborné a vzpomínkové knihy věnované životu a dílu malíře Jindřicha Pruchy (monografie J. Kubíčkové, A. Matějčeka, J. Tomeše, Sekerovo "Torzo lásky" aj.).

V regionální knihovně jsou uchovávána též vázaná periodika a neperiodické sborníky týkající se chotěbořské oblasti. Ze starších časopisů je to vlastivědný sborník Podoubraví (1924 - 1950), z novějších okresní týdeník Cesta Vysočiny (1960 - 1987), Chotěbořský zpravodaj (1973 - 1987),

závodní časopis Chotěbořských strojírů Chotěbořský plamen (1949 - 1982, 1986 - 1987), Vesnické noviny Chotěbořska (1954 - 1960). Z nejnovějších jsou to neperiodické sborníky Listy vlastivědného klubu Měst. muzea (od r. 1986) a Klubové listy klubu přátel literatury v Chotěboři (od r. 1985). Velmi cenný je tzv. Věstník česko-moravský vydávaný v r. 1886 prvním chotěbořským tiskařem a nakladatelem Hynkem Hodanem (první pokus o vydávání periodika ve městě).

V knihovně je hojně shromážděna i produkce místní tiskárny K. Veseleho a M. Brzky (po r. 1900 vydávala např. kvalitní zemědělský časopis Melišův rozhled, příležitostné tisky, ročenky, kalendáře, drobné evangelické spisy, později i výroční zprávy městského reálného gymnázia, pedagogické spisy a brožury Josefa Zemana, atd.).

V pamětní síni Ignáta Herrmanna jsou vystaveny Herrmannovy spisy, které autor věnoval rodnému městu, ale i další vydání jeho románů a povídek.

Literární archiv a regionální knihovna muzea jsou vedle pramenů uložených v okresním a oblastním archivu důležitým zdrojem poznání nejen pro badatele v regionální historii, dějinách umění i přírodních vědách, ale i pro autory odborných článků a publikací, beletristy i studenty. Tento úsek sbírek chotěbořského muzea slouží i při osvětové činnosti pro veřejnost. Současně je uchováván jako svědectví o své době pro příští generace.

(1988)

VÝZNAMNÉ PŘÍRODOVĚDECKÉ LOKALITY OKRESU HAVLÍČKŮV BROD

Helena Faltysová

V roce 1987 - 1988 proběhla na Havlíčkobrodsku rozsáhlá ochranná akce. Ve spolupráci KSSPPOP Pardubice a Okresního vlastivědného střediska v Havlíčkově Brodě byly prověřeny všechny přírodovědecky hodnotné lokality evidované v zájmu ochrany přírody. Seznam těchto lokalit vznikl již v 70. letech a obsahoval 90 tzv. evidovaných lokalit. Z tohoto počtu bylo po prověrce nutno 29 lokalit pro úplnou devastaci vyřadit z evidence.

U zbylých 61 lokalit, které si své hodnoty dosud zachovaly, byla provedena podrobná technická a přírodovědná dokumentace, která je uložena na obou výše jmenovaných institucích, odboru životního prostředí OÚ Havlíčkův Brod a Státním ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze. Dokumentace obsahuje podrobné mapové podklady, výpis evidence nemovitostí, soupis přírodních (převážně rostlinných druhů, řidčeji živočišných) a protokol projednání ochranných podmínek a návrhů hospodaření s uživateli pozemků.

V následujícím přehledu jsou uvedeny všechny zachovalé zájmové lokality ochrany přírody rozdělené do dvou skupin:

- 1) Chráněná území všech kategorií, vyhlášená podle zákona č. 40/1956 Sb. o státní ochraně přírody.
- 2) Evidované lokality jako lokality zvýšené přírodovědné hodnoty a tím i zvýšeného ochrannářského zájmu.

Z podrobné dokumentace byly pro potřeby příspěvku vybrány jen některé položky, které mohou být užitečné i široké veřejnosti:

- 1) číslo lokality, oficiální název jen u chráněných území
- 2) kvadrant středoevropského síťového mapování - obojí koresponduje s přiloženou mapkou
- 3) lokalizace
- 4) seznam významných rostlinných (příp. živočišných) druhů; uvedeny jsou všechny druhy chráněné, ohrožené a pro daný biotop charakteristické, které na lokalitě dosud prokazatelně rostou. Pouze výjimečně upozorňuji na významné druhy, které již z lokality vymizely. Používám pouze vlastní údaje, literární údaje s příslušnými odkazy jsou součástí podrobné dokumentace
- 5) celková rozloha lokality

Předložený přehled evidovaných lokalit by měl sloužit dobrovolnému aktivu SOP jako podklad pro kontrolní ochrannářskou činnost, přírodovědům jako floristický příspěvek a všem zájemcům o přírodu jako průvodce po zajímavých zákoutích okresu Havlíčkův Brod.

I. Ch r á n ě n á ú z e m í

Státní přírodní rezervace

1. Staré Ransko

Komplex bučin a podmáčených olšin mezi kótou Ranský Babylon a Pobočen-ským rybníkem z obce Staré Ransko. (6360 b) Lokalita je chráněna pře-

devěti z důvodů masového výskytu bledule jarní /*Leucojum vernum*/, rostou zde však i další vzácné druhy rostlin, např. oměj pestrý /*Aconitum variegatum*/, řeřišnice trojlístá /*Cardamine trifolia*/, prstnatec Fuchsův /*Dactylorhiza fuchsii*/, lýkovec jedovatý /*Daphne mezereum*/, kyčelnice devítilistá /*Dentaria enneaphyllos*/, vrbovka bahenní /*Epilobium palustre*/, lilie zlatohlávek /*Lilium martagon*/, prvosenka vyšší /*Primula elatior*/, brčál barvínek /*Vinca minor*/ aj. Celková rozloha 35 ha.

2. Stvořidla

Balvanité řečiště Sázavy a přilehlé svahy údolí mezi Bilantovou Lhotou a Vilémovicemi. (6357b, 6358a) Významná geomorfologická lokalita. Po stránce botanické poměrně nevýrazná, vykytují se zde běžné druhy rostlin, hojně rostliny ruderalní. Z významných druhů zde roste např. oměj pestrý /*Aconitum variegatum*/, kociánek dvoudomý /*Antennaria dioica*/, trávníčka prodloužená /*Armeria elongata*/, dymnivka dutá /*Corydalis cava*/, náprstník velkokvětý /*Digitalis grandiflora*/, kruštík šírolistý /*Epipactis helleborine*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, konopice Perhofferova /*Galeopsis perhofferi*/, svízel okrouhlolistý /*Galium rotundifolium*/, třezalka položená /*Hypericum humifusum*/, kozlík dvoudomý /*Valeriana dioica*/, plavuš vidlačka /*Lycopodium clavatum*/, řešetlák počistivý /*Rhamnus cathartica*/, růže alpská /*Rosa pendulina*/, šťovík vodní /*Rumex aquaticus*/, hadí mord nízký /*Scorzonera humilis*/, kozlík bezolistý /*Valeriana sambucifolia*/, brčál barvínek /*Vinca minor*/ aj. Celková rozloha 246,37 ha.

Chráněné naleziště

3. Borecká skalka

Borek u Chotěboře - okraj hadcového lomu vlevo od silnice mezi Borkem a Krabovicemi. (6259 a)

Významné naleziště sleziníku hadcového /*Asplenium cuneifolium*/ . V minulosti zde rostla též kuřička jarní horská /*Minuartia smejkalii* DVOŘÁKOVÁ, dříve nazývaná *M. verna* ssp. *montana*/, která v minulých letech však již nebyla nalezena. Z dalších významných druhů rostlin zde roste hvozdík kartouzek /*Dianthus carthusianorum*/, kruštík šírolistý /*Epipactis helleborine*/, violka psí /*Viola canina*/ . Celková rozloha 0,19 ha.

Chráněné přírodní výtvořy

4. Čertův kámen

Rejčkov - balvanitý útvar v masivu Melechova mezi lesní cestou a potokem J hájovny Rohule. (6357 d)

Žulový výchoz vysoký 4 - 5,5 m, dlouhý 7 m a široký 5,5 m. Úzkou trhlinou je rozdělen na dvě části. Ve vrcholové části jsou zahloubeny dvě skalní mísy.

5. Údolí Doubravy mezi Horním Sokolovcem a Bílkem u Chotěboře (6260 c)

Zaříznuté údolí říčky Doubravy se zbytky přirozených porostů na svazích a balvanitým řečištěm. Významná geomorfologická a botanická lokalita. Ze vzácných druhů rostlin zde roste: jmelí borové /*Viscum pini*/, růže alpská /*Rosa pendulina*/, udatna lesní /*Aruncus dioicus*/, kontryhel lysý /*Alchemilla glabra*/, lýkovec jedovatý /*Daphne mezereum*/, náprstník velkokvětý /*Digitalis grandiflora*/, bledule jarní /*Leucojum vernum*/, měsíčnice vytrvalá /*Lunaria rediviva*/, mochna anglická /*Potentilla anglica*/, plavuň vidlačka /*Lycopodium clavatum*/, kruštík široolistý /*Epipactis helleborine*/ aj. Celková rozloha 92 ha.

6. Stará olšina

Olšina v lese mezi Starou a Novou Chrástou Z Leštiny u Světlé nad Sázavou. (6258 a)

Lokalita je chráněna z důvodu masového výskytu bledule jarní /*Leucojum vernum*/ . Celková rozloha 3,06 ha.

Poznámka: V době, kdy byl příspěvek předán do tisku, byla v okrese vyhlášena nově další dvě území, R a n s k á b a h n a v kategorii SPR (uvedena jako EL 8) a CHPV Š t í ř í d ů l (uvedena jako EL 11).

II. E v i d o v a n é l o k a l i t y s t á t n í o c h r a n y p ř í r o d y

1. Kunický rybník asi 2 km západně od Leštiny u Světlé n.S. (6258 a)

Lesní rybník a okolní slatinné louky se vzácnou květenou. Roste zde viška bahenní /*Viola palustris*/, sítina nitovitá /*Juncus filiformis*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, hadí mord nízký /*Scorzonera humilis*/, ostřice Davałlova /*Carex davalliana*/, rozrazil štítnatý /*Veronica scutellata*/, prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/,

úpolín nejvyšší /*Trollius altissimus*/, bledule jarní /*Leucojum vernum*/, Dříve uváděná rosnatka okrouhlolistá /*Drosera rotundifolia*/ a vstavač kukačka /*Orchis morio*/ nebyly v posledních letech potvrzeny. Z živočichů je odtud znám čáp černý /*Ciconia nigra*/, volavka popelavá /*Ardea cinerea*/ a dudek chocholatý /*Upupa epops*/ . Na hrázi jsou vysazeny dnes již letité duby letní, v nichž se vyvíjejí larvy roháče obecného /*Lucanus cervus*/ . Celková rozloha: 22,86 ha.

2. Štoky - mokrá louka s rybníkem západně od silnice v osadě Na Vysočině. (6459 d)

Vlhké louky a okolí rybníka s přilehlými břehovými porosty jsou významnou botanickou i zoologickou lokalitou. Roste zde např. kozlík dvoudomý /*Valeriana dioica*/, starček potoční /*Senecio rivularis*/, violka bahenní /*Viola palustris*/, z ptáků zde byli pozorováni bramborníček hnědý /*Saxicola rubetra*/, bekasina otavaň /*Gallinago gallinago*/, strnad rákosní /*Emberiza schoeniclus*/ aj. Celková rozloha 1,92 ha.

3. Kaskáda tří rybníků severně od Šachotína (Doležalův rybník a dva rybníky pod ním), rašelinné louky na březích. (6460 a)

Významná lokalita rašelinných druhů rostlin: prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, všivec bahenní /*Pedicularis palustris*/, zábělník bahenní /*Comarum palustre*/, vachta trojlístá /*Menyanthes trifoliata*/, ostřice Davałlova /*Carex davalliana*/ a dalších 19 druhů ostřice aj. Celková rozloha 17,25 ha.

4. Rybník Vejholec jižně obce Modlíkov u silnice Příbyslav - Malá Losenice s rašelinnými loukami na březích. (6460 b)

Významná botanická lokalita rašelinných druhů rostlin - vachta trojlístá /*Menyanthes trifoliata*/, zábělník bahenní /*Comarum palustre*/, vrbovka bahenní /*Epilobium palustre*/, rozrazil štítnatý /*Veronica scutellata*/ aj. Celková rozloha 2,11 ha.

5. Česká Bělá - rybníček v lese Kapelský J silnice Česká Bělá - Macourov, asi 500 m J Boudova mlýna. (6360 c)

Bohatá lokalita řábliku bahenního /*Calla palustris*/ . Celková rozloha 0,27 ha.

6. Vysoká - dva rybníky západně obce a bažiny mezi nimi. (6459 b)

Významná lokalita jednoletých druhů vzácných rostlin, vázaných na obnažená rybníční dna. Roste zde např. drobyšek nejmenší /*Centunculus minimus*/, bahnička jehlovitá /*Eleocharis acicularis*/, bezosetka štětínovitá

/Isoplepis setacea/, dvouzubec paprsciť */Bidens radiata/*, zeměžluč hořká */Centaurium erythraea/*, pryskyřník lítě */Ranunculus sceleratus/*, šáchor hnědý */Cyperus fuscus/*. Na bažinatých zbytecích luk se vyskytuje prstnatec májový */Dactylorhiza majalis/*, tolije bahenní */Parnassia palustris/*, vrbovka bahenní */Epilobium palustre/* aj. Celková rozloha 9,37 ha.

7. Dolní Krupá - lesní údolí Břevnického potoka JV obce pod hradem Ronovec. (6359 d)
Významná botanická lokalita s výskytem vzácných rostlin. Roste zde např. rozrazil horský */Veronica montana/*, brčál barvínek */Vinca minor/*, kontryhel lysý */Alchemilla glabra/*, plavuň vidlačka */Lycopodium clavatum/*, lýkovec jedovatý */Daphne mezereum/*, vemeník dvoulistý */Platanthera bifolia/*, jaterník podléška */Hepatica nobilis/* aj.
8. Nové Ransko - olšiny v povodí potoka J obce, zvané Ranská bahna. (6360 b)
Bohatá lokalita bledule jarní */Leucojum vernum/*. Dále zde roste lýkovec jedovatý */Daphne mezereum/*, řeřišnice trojlístá */Cardamine trifolia/*, brčál barvínek */Vinca minor/*, žlutucha orlíškolistá */Thalictrum aquilegifolium/*, čarovník prostřední */Circaea intermedia/* aj. Celková rozloha 159,09 ha.
9. Bartoušov - bažiny kolem obnoveného rybníka 500 m J kravína v obci. (6459 b)
Významná ornitologická lokalita. Byl zde pozorován např. rákosník zpěvný */Acrocephalus palustris/*, rákosník proužkovaný */Acrocephalus schoenobaenus/*, cvrčilka říční */Locustella fluviatilis/*, bekasina otavní */Cape-lla gallinago/*, pěnice černohlavá */Sylvia atricapilla/*, pěnice slavíková */Sylvia borin/*, na tahu např. čírka modrá */Anas querquedula/* aj. Z ochrannásky významných rostlin zde roste např. zábělník bahenní */Comarum palustre/*, bazanovec kytkokvětý */Naumburgia thyrsiflora/*, suchopýr úzkolistý */Eriophorum angustifolium/*, kalužník šruchový */Peplis portula/* aj. Celková rozloha 17,39 ha.
10. Staré Ransko - tzv. Ranská jezírka v lese mezi Ranským Babylonem a Podhorským rybníkem SV od Havlíčkovy Borové. (6360 b)
Jezírka vznikla zatopením těžebních prostor po někdejší těžbě železné rudy. V současné době má celá lokalita přirozený charakter. Roste zde např. rosnatka okrouhlolistá */Drosera rotundifolia/*, prstnatec Fuchsův

/Dactylorhiza fuchsii/, zábělník bahenní */Comarum palustre/*, vemeník dvoulistý */Platanthera bifolia/*, lýkovec jedovatý */Daphne mezereum/*, kruštík širolistý */Epipactis helleborine/*, vranec jedlový */Huperzia selago/*, ve vodě jezírek je dosud hojný leknín bělostný */Nymphaea candida/*. Celková rozloha 9,29 ha.

11. Štíří důl - údolí Štířího potoka mezi Malým Dářkem a silnicí Hluboká - Křížová. (6361 a)
Hluboce zaříznuté údolí potoka se zbytky svahových buřin dostalo své jméno podle výskytu mloka skvrnitého */Salamandra salamandra/*. Lokalita je však významná i z hlediska botanického. Roste zde např. lýkovec jedovatý */Daphne mezereum/*, vemeník dvoulistý */Platanthera bifolia/*, hořeček český */Gentianella bohemica/*, prvosenka vyšší */Primula elatior/*, měsíčnice vytrvalá */Lunaria rediviva/*, podbílek šupinatý */Lathraea squamaria/*, růže alpská */Rosa pendulina/*, oměj vlčí mor */Aconitum lycoctonum/*, udatna lesní */Aruncus dioicus/*, starček potoční */Senecio rivularis/*, pcháček různolistý */Cirsium heterophyllum/*, aj. Celková rozloha 10,03 ha.
12. Rybník Doubravník 1,5 km J obce Hluboká. (6361 c)
Na rašelinné louce na břehu rybníka roste např. tolije bahenní */Parnassia palustris/*, starček potoční */Senecio rivularis/*, vrbovka bahenní */Epilobium palustre/*, suchopýr úzkolistý */Eriophorum angustifolium/*, zábělník bahenní */Comarum palustre/*, ostřice skloněná */Carex demissa/*, všivec lesní */Pedicularis sylvatica/*, prstnatec májový */Dactylorhiza majalis/*, škarda čertkusolistá */Crepis succisifolia/*, ostřice blešní */Carex pulicaris/*, kontryhel lysý */Alchemilla glabra/*, kozlík dvoudomý */Valeriana dioica/*, hadí mord nízký */Scorzonera humilis/*, aj. Celková rozloha 19 ha.
13. Bažiny v polích 1 km JZ Věšnice. (6460 c)
Zbytek rašelinné louky v polích, na níž roste např. prstnatec májový */Dactylorhiza majalis/*, zábělník bahenní */Comarum palustre/*, suchopýr úzkolistý */Eriophorum angustifolium/*, suchopýr širolistý */Eriophorum latifolium/*, vachta trojlístá */Menyanthes trifoliata/*, vrba pětímůžná */Salix pentandra/*, kozlík dvoudomý */Valeriana dioica/*, violka bahenní */Viola palustris/*, několik druhů ostřice aj. Celková rozloha 0,68 ha.
14. Rašelinné louky nad rybníkem JV Dolního Města. (6358 c)

/Dactylorhiza fuchsii/, záblník bahenní /Comarum palustre/, vemeník dvoulistý /Platanthera bifolia/, lýkovec jedovatý /Daphne mezereum/, kruštík široolistý /Epipactis helleborine/, vranec jedlový /Huperzia selago/, ve vodě jezírek je dosud hojný leknín bělostný /Nymphaea candida/. Celková rozloha 9,29 ha.

11. Štíří důl - údolí Štířího potoka mezi Malým Dávkem a silnicí Hluboká - Křížová. (6361 a)

Hluboce zaříznuté údolí potoka se zbytky svahových buřin dostalo své jméno podle výskytu mloka skvrnitého /Salamandra salamandra/. Lokalita je však významná i z hlediska botanického. Roste zde např. lýkovec jedovatý /Daphne mezereum/, vemeník dvoulistý /Platanthera bifolia/, hořeček český /Gentianella bohemica/, prvosenka vyšší /Primula elatior/, měsíčnice vytrvalá /Lunaria rediviva/, podbělek šupinatý /Lathraea squamaria/, růže alpská /Rosa pendulina/, oměj vlčí mor /Aconitum lycoctonum/, udatna lesní /Aruncus dioicus/, starček potoční /Senecio rivularis/, pcháč různolistý /Cirsium heterophyllum/, aj. Celková rozloha 10,03 ha.

12. Rybník Doubravník 1,5 km J obce Hluboká. (6361 c)

Na rašelinné louce na břehu rybníka roste např. tolije bahenní /Parnassia palustris/, starček potoční /Senecio rivularis/, vrbovka bahenní /Epilobium palustre/, suchopýr úzkolistý /Eriophorum angustifolium/, záblník bahenní /Comarum palustre/, ostřice skloněná /Carex demissa/, všivec lesní /Pedicularis sylvatica/, prstnatec májový /Dactylorhiza majalis/, škarda čertkusolistá /Crepis succisifolia/, ostřice blešní /Carex pulicaris/, kontryhel lysý /Alchemilla glabra/, kozlík dvoudomý /Valeriana dioica/, hadí mord nízký /Scorzonera humilis/, aj. Celková rozloha 19 ha.

13. Bažiny v polích 1 km JZ Věznice. (6460 c)

Zbytek rašelinné louky v polích, na níž roste např. prstnatec májový /Dactylorhiza majalis/, záblník bahenní /Comarum palustre/, suchopýr úzkolistý /Eriophorum angustifolium/, suchopýr široolistý /Eriophorum latifolium/, vachta trojlístá /Menyanthes trifoliata/, vrba pětimužná /Salix pentandra/, kozlík dvoudomý /Valeriana dioica/, violka bahenní /Viola palustris/, několik druhů ostřic aj. Celková rozloha 0,68 ha.

14. Rašelinné louky nad rybníkem JV Dolního Města. (6358 c)

Květnatá bučina s hojným zmlazením a charakteristickým podrostem. Roste zde např. ječmenka evropská /Hordelymus europaeus/, konvalinka vonná /Convallaria majalis/, mařinka vonná /Galium odoratum/, kokořík přesleňitý /Polygonatum verticillatum/ aj. Celková rozloha 13,29 ha

20. Střížov - východní břeh návesního rybníka. (6360 a)

Rašelinná louka s bohatou květenou. Roste zde např. záblník bahenní /Comarum palustre/, vrbovka bahenní /Epilobium palustre/, kozlík dvoudomý /Valeriana dioica/, tolije bahenní /Parnassia palustris/, prstnatec májový /Dactylorhiza majalis/, všivec lesní /Pedicularis sylvatica/, kosatec žlutý /Iris pseudacorus/, mochna anglická /Potentilla anglica/, aj. Celková rozloha 0,78 ha.

21. Podhorský rybník mezi Peršíkovem a Radostínem. (6360 b)

Lesní rybník s rašelinnými okraji a velmi čistou vodou. Roste zde např. pcháč různolistý /Cirsium heterophyllum/, vemeník dvoulistý /Platanthera bifolia/, vachta trojlístá /Menyanthes trifoliata/, kosatec žlutý /Iris pseudacorus/, záblník bahenní /Comarum palustre/, suchopýr úzkolistý /Eriophorum angustifolium/. Na louce pod hrází se vyskytuje několik trsů kosatce sibiřského /Iris sibirica/. Celková rozloha 2,53 ha.

22. Rašelinné louky mezi obcí Hluboká a rybníkem Řeka. (6361 a)

Významná botanická lokalita. Roste zde např. vrba plazivá /Salix rosmarinifolia/, vachta trojlístá /Menyanthes trifoliata/, prstnatec májový /Dactylorhiza majalis/, ostřice dvoudomá /Carex dioica/, kozlík dvoudomý /Valeriana dioica/, violka bahenní /Viola palustris/ aj. Celková rozloha 11,68 ha.

23. Komplex bučin J obce Staré Ransko. (6360 b)

Staré porosty květnatých a bikových bučin s charakteristickým podrostem představují zbytek přirozených lesních porostů Českomoravské vysočiny. Z významných rostlin zde roste např. řeřišnice trojlístá /Cardamine trifolia/, prstnatec Fuchsův /Dactylorhiza fuchsii/, žluťucha orlíčkolístá /Thalictrum aquilegifolium/, svízel okrouhlolistý /Galium rotundifolium/, rozrazil horský /Veronica montana/, hrušnice jednostranná /Orthilia secunda/ aj.

24. Stružinec - rybník Januš a mokrá louka v osadě Komárov severně od rybníka. (6261 c)

Zamokřené a rašelinné louky s výskytem vzácných rostlin. Roste zde zá-

bělník bahenní /*Comarum palustre*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, kozlík dvoudomý /*Valeriana dioica*/, všivec lesní /*Pedicularis palustris*/, violka bahenní /*Viola palustris*/, pcháč potoční /*Cirsium rivulare*/, prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, prvosenska vyšší /*Primula elatior*/, smldník bahenní /*Peucedanum palustre*/, rozrazil štítnatý /*Veronica scutellata*/, vrbovka bahenní /*Epilobium palustre*/, vachta trojlístá /*Menyanthes trifoliata*/, starček potoční /*Senecio rivularis*/, hadí mord nízký /*Scorzonera humilis*/, řada druhů ostřice aj. Celková rozloha 18,1 ha.

25. Staré Ransko - vrcholová část Ranského Babylonu (kóta 673) J obce. (6360 b)

Geomorfologická lokalita - nejvyšší vrchol Ranského masivu se dvěma výraznými hřbety, ve spodní části omezený mrazovými sruby. Na spodní straně vrcholu jsou podkovovité nivační deprese, přecházející do nevýrazných pseudokarů. Na peridotitových skalních výchozech SZ od vrcholu se vyskytují pseudoškrapy. Celkově geomorfologicky pozoruhodný skalní útvar se vzácnými mikrotvary. Celková rozloha cca 1 ha.

26. Ledeč n.S. - vápencové skály pod hradem a nad nádražím. (6357 b)

Velmi bohatá botanická lokalita. Roste zde např. hlaváč bleďožlutý /*Scabiosa ochroleuca*/, válečka prapořitá /*Brachypodium pinnatum*/, tolice nejmenší /*Medicago minima*/, sleziník červený /*Asplenium trichomanes*/, pelyněk ladní /*Artemisia campestris*/, zvonek broskvolistý /*Campanula persicifolia*/, lnička drobnoplodá /*Camelina microcarpa*/, pamětník rolní /*Acinos arvensis*/, aj. Celková rozloha 6,31 ha.

27. Zboží - dva rybníky vpravo i vlevo od silnice ze Zboží k samotě Lesní dvůr. (6258 d)

Oba rybníky jsou kromě běžných druhů bohatou lokalitou dáblíku bahenního /*Calla palustris*/, aj. Celková rozloha 4,20 ha.

28. Rušinov - rašelinná louka na levém břehu potoka pod samotou Stupník. (6260 a)

Rašelinná louka s výskytem vzácných rostlin. Roste zde např. hrachor lnolistý /*Lathyrus linifolius*/, prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, ostřice prosová /*Carex panicea*/, ostřice žlutá /*Carex flava*/, ostřice zobánkatá /*Carex rostrata*/, všivec lesní /*Pedicularis sylvatica*/ aj. Celková rozloha 5,31 ha.

29. Kvasetice - rybník Abrahám 1 km Z obce. (6458 b)

Lesní rybník obklopený podmáčenou smrčínou je bohatou botanickou lokalitou. Roste zde např. zábělník bahenní /*Comarum palustre*/, bublinatka jižní /*Utricularia australis*/, violka bahenní /*Viola palustris*/, leknín bělostný /*Nymphaea candida*/, ostřice zobánkatá /*Carex rostrata*/ aj. Celková rozloha 5,71 ha.

30. Pavlov - zatopené lomy vpravo od silnice do Mikulášova. (6458 c)

Významná lokalita obojživelníků. Celková rozloha 3,17 ha.

31. Keždice - louky na J a V břehu rybníka Kamenná Trouba S obce. (6358c)

Rašelinné louky s výskytem vzácných druhů rostlin. Roste zde prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, prvosenska vyšší /*Primula elatior*/, kosatec žlutý /*Iris pseudacorus*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, suchopýr široolistý /*Eriophorum latifolium*/, bradáček vejčitý /*Listera ovata*/, ostřice Davallová /*Carex davalliana*/, ostřice blešní /*Carex pulicaris*/, ostřice přibuzná /*Carex appropinquata*/, ostřice dvoudomá /*Carex diandra*/, všivec bahenní /*Pedicularis palustris*/, všivec lesní /*Pedicularis sylvatica*/, jetel kaštanový /*Trifolium spadicum*/, kozlík dvoudomý /*Valeriana dioica*/, vachta trojlístá /*Menyanthes trifoliata*/, rosnatka okrouhlolistá /*Drosera rotundifolia*/, zábělník bahenní /*Comarum palustre*/, bazanovec kytkokvětý /*Naumburgia thyrsiflora*/, tolije bahenní /*Parnassia palustris*/, vrba plazivá /*Salix rosmarinifolia*/, starček potoční /*Senecio rivularis*/, bařička bahenní /*Triglochin palustre*/ aj. Celková rozloha 7,03 ha.

32. Zálesí - louky, lesíky a břehové porosty potoka 700 m JZ obce. (6260 d)

Pestrá mozaika biotopů s bohatým výskytem vzácných rostlin. Roste zde např. prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, vemeník dvoulistý /*Plantanthera bifolia*/, vratička měsíční /*Botrychium lunaria*/, tolije bahenní /*Parnassia palustris*/, smetanka bahenní /*Taraxacum palustre* aggr./, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, suchopýr široolistý /*Eriophorum latifolium*/, violka bahenní /*Viola palustris*/, kontryhel lysý /*Alchemilla glabra*/, kozlík dvoudomý /*Valeriana dioica*/, mochna nízká /*Potentilla supina*/, prvosenska jarní /*Primula veris*/, zábělník bahenní /*Comarum palustre*/, všivec lesní /*Pedicularis sylvatica*/, síťina nitovitá /*Juncus filiformis*/, ostřice žlutá /*Carex flava*/, aj. Celková rozloha 2,21 ha.

33. Návesní rybník v lukách mezi Kocourovem a Možděnicí. (6260 b)
Zbytky nerektifikovaných luk těsně při břehu rybníka, zbytek původně mnohem bohatší lokality zničené meliorací. Roste zde kalužník šru-
chový /*Peplis portula*/, vrbovka bahenní /*Epilobium palustre*/, jetel
kaštanový /*Trifolium spadiceum*/, škarda čertkusolistá /*Crepis succi-
sifolia*/, zábělník bahenní /*Comarum palustre*/, všivec bahenní /*Pedi-
cularis palustris*/, ptačinec bahenní /*Stellaria palustris*/, prstnatec
májový /*Dactylorhiza majalis*/, tolije bahenní /*Parnassia palustris*/
aj. Celková rozloha 4,24 ha.
34. Křemenice - rašelinná louka "Maršálka" západně od silnice Křemenice
- Slavíkov, asi 1 km J Křemenice. (6260 b)
Velmi zachovalá polokulturní rašelinná louka. Roste zde např. vachta
trojlistá /*Menyanthes trifoliata*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum an-
gustifolium*/, kozlík dvoudomý /*Valeriana dioica*/, starček potoční
/*Senecio rivularis*/, zábělník bahenní /*Comarum palustre*/, všivec les-
ní /*Pedicularia sylvatica*/, rosnatka okrouhlolistá /*Drosera rotundi-
folia*/, tolije bahenní /*Parnassia palustris*/, smldník bahenní /*Peuce-
danum palustre*/, jetel kaštanový /*Trifolium spadiceum*/ aj. Celková
rozloha 8,73 ha.
35. Louka v údolí Břevnického potoka mezi potokem a tratí V kóty 505 u
Bozsochatce. (6359 b)
Mokré louky v nivě potoka s výskytem vzácných druhů rostlin. Roste zde
např. rosnatka okrouhlolistá /*Drosera rotundifolia*/, bledule jarní
/*Leucojum vernum*/, prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, kozlík
dvoudomý /*Valeriana dioica*/, violka bahenní /*Viola palustris*/ aj.
Celková rozloha 3,89 ha.
36. Štoky - louka V od hlavní silnice u samoty Skřivánek. (6459 d)
Mokrý loučka s rybníčkem je bohatým nalezištěm vzácných druhů rostlin.
Roste zde prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, kozlík dvoudomý
/*Valeriana dioica*/, starček potoční /*Senecio rivularis*/, suchopýr úz-
kolistý /*Eriophorum angustifolium*/, violka bahenní /*Viola palustris*/,
bařička bahenní /*Triglochin palustre*/, tolije bahenní /*Parnassia pa-
lustris*/, škarda čertkusolistá /*Crepis succisifolia*/ aj. Celková roz-
loha 0,12 ha.
37. Uhelná Příbram - kóta Na kobyle (535 m n.m.) J obce. (6259 b)

- Geomorfologická lokalita - rulový skalní útvar v lese. Celková rozloha
(ochranné pásmo lesního porostu) asi 1 ha.
38. Jarošov - rybníky Velký a Malý Kazbal J obce. (6259 a)
Na okrajích rybníků jsou bohaté vlhké rašelinné louky. Roste zde vach-
ta trojlistá /*Menyanthes trifoliata*/, zábělník bahenní /*Comarum palus-
tre*/, všivec lesní /*Pedicularis sylvatica*/, vrbovka bahenní /*Epilobium
palustre*/, šípátka střelolistá /*Sagittaria sagittifolia*/, bezosetka
štětínovitá /*Isolepis setacea*/, V roce 1975 zde byly nalezeny stožr-
ník lnovitý /*Radiola linoides*/ a přeslička pestrá /*Equisetum variega-
tum*/, Celková rozloha 11,23 ha.
39. Starý opukový lom V silnice Nová Ves - Přísečno 200 m SZ kóty Roužeň.
(6259 b)
Paleontologická lokalita, celková rozloha 0,98 ha.
40. Křemenice - rybník S obce. (6260 b)
Rybník s přilehlou rašelinou loukou a sušší loukou na svahu nad rybní-
kem. Významná botanická lokalita. Roste zde např. tolije bahenní /*Parn-
assia palustris*/, prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, suchopýr
úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, smetanka Nordstedtova /*Taraxa-
cum nordstedtii*/, všivec lesní /*Pedicularis sylvatica*/, kozlík dvoudo-
mý /*Valeriana dioica*/, hadí mord nízký /*Scorzonera humilis*/, rozrazil
štítnatý /*Veronica scutellata*/ aj. Celková rozloha 3,64 ha.
41. Rybník Stavenov v osadě Rochnovec J Malče. (6260 a)
Mokré louky na východním břehu rybníka jsou lokalitou významných dru-
hů rostlin. Roste zde vachta trojlistá /*Menyanthes trifoliata*/, záběl-
ník bahenní /*Comarum palustre*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angus-
tifolium*/, všivec lesní /*Pedicularis sylvatica*/ aj. Celková rozloha
20,83 ha (včetně rybníka).
42. Jiřikov - rybník S obce. (6259 c)
Bažiny kolem rybníka, hlavně na SV břehu jsou významným nalezištěm ra-
šelinných druhů rostlin. Roste zde zábělník bahenní /*Comarum palustre*/,
dáblik bahenní /*Calla palustris*/, vachta trojlistá /*Menyanthes trifo-
liata*/, smldník bahenní /*Peucedanum palustre*/, řebříček bertrám /*Achi-
llea ptarmica*/, úpor pepřík /*Elatine hydropiper*/, aj. Celková rozloha
27,75 ha včetně rybníka.

43. Louky pod hájovnou Peršikov J Nového Ranska. (6360 b)
Rašelinné louky s bohatým výskytem vzácných rostlin. Roste zde např. krušík bahenní /*Epipactis palustris*/, čertkus luční /*Succisa pratensis*/, ostřice prosová /*Carex panicea*/, ostřice zobánkatá /*Carex rostrata*/, rosnatka okrouhloolistá /*Drosera rotundifolia*/, violka bahenní /*Viola palustris*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, pětiprstka žežulník /*Gymnadenia conopsea*/ aj. Celková rozloha 1,46 ha.
44. Chyška - stráně J od silnice Chyška - Petrovice u samoty Bukovec. (6459 c)
Lesnatý svah s loučkami, políčky a rozptýlenou zelení, bohatá lokalita lýkovce jedovatého /*Daphne mezereum*/ . Celková rozloha 16,59 ha.
45. Lesní důlabina J od silnice Štoky-Chyška, 700 m JV kóty 591. (6459 c)
Vlhká lesní důlabina pod bývalým rybníčkem, bohatá lokalita lýkovce jedovatého /*Daphne mezereum*/ . Celková rozloha 11,3 ha.
46. Osada Maliní J Úsobí - louka s prameništěm potoka Žabince. (6459 c)
Rašelinná louka se vzácným rostlinstvem. Roste zde bleďule jarní /*Leucojum vernum*/, vrbovka bahenní /*Epilobium palustre*/, ostřice skloněná /*Carex demissa*/, záblník bahenní /*Comarum palustre*/, prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, vachta trojlistá /*Menyanthes trifoliata*/, violka bahenní /*Viola palustris*/ aj.
47. Petrkov - údolí potoka Žabince vč. rybníka J obce. (6459 a)
Meandrující koryto potoka a těsně přiléhající niva s výskytem bleďule jarní /*Leucojum vernum*/ a sněženky podsněžníku /*Galanthus nivalis*/ . Rybník je významnou ornitologickou lokalitou. Celková rozloha 21,27 ha.
48. Hamry - údolí Břevnického potoka severně železniční zastávky Pohledští Dvořáci. (6359 d)
Zachovalé meandrující koryto potoka s bohatým výskytem pérovníku pětrosího /*Matteucia struthiopteris*/ . Celková rozloha 0,45 ha.
49. Havlíčkův Brod - "Špitálské stráně" nad Sázkou proti Plastimatu a nad Šlapankou JV Špitálského Dvora. (6459 b)
Stráně porostlé smíšenou dubohabřinou s podrostem bylin v této oblasti vzácných. Roste zde oměj vlčí mor /*Aconitum lycoctonum*/, oměj pestrý /*Aconitum variegatum*/, lilie zlatohlávek /*Lilium martagon*/, lýkovec jedovatý /*Daphne mezereum*/, dymnívková bobová /*Corydalis fabacea*/, měsíčnice vytrvalá /*Lunaria rediviva*/, zapallice žluťucholistá /*Isopy-*

- rum thalictroides*/, sněženka podsněžník /*Galanthus nivalis*/ aj. Celková rozloha 9,56 ha.
50. Havlíčkův Brod - bažinatý les na pravém břehu Šlapanky mezi železniční tratí a Rýdlovem. (6459 b)
Bažinatý les s podrostem vrb a rákosu. Bohatá lokalita ďáblíku bahenního /*Calla palustris*/, významná též po stránce ornitologické. Celková rozloha 1,58 ha.
51. Radostovice - louky nad rybníkem S obce u silnice z Radostovic do Závídkovic. (6358 c)
Bohaté rašelinné louky s výskytem vzácných druhů rostlin. Roste zde záblník bahenní /*Comarum palustre*/, suchopýr široolistý /*Eriophorum latifolium*/, violka bahenní /*Viola palustris*/, ostřice Oederova /*Carex oederi*/, ostřice skloněná /*Carex demissa*/, starček potoční /*Senecio rivularis*/, vachta trojlistá /*Menyanthes trifoliata*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, sítina cibulkatá /*Juncus bulbosus*/, sítina niťovitá /*Juncus filiformis*/, prstnatec májový /*Dactylorhiza majalis*/, kozlík dvoudomý /*Valeriana dioica*/, rosnatka okrouhloolistá /*Drosera rotundifolia*/, ostřice Davallova /*Carex davalliana*/, tolije bahenní /*Parnassia palustris*/ aj. Celková rozloha 4,99 ha.
52. Dlouhý rybník Z od silnice Údavy - Trhová Kamenice pod osadou Jančouř. (6260 b)
Rybník a mokřiny na západním břehu jsou lokalitou vzácných druhů rostlin. Roste zde ďáblík bahenní /*Calla palustris*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, violka bahenní /*Viola palustris*/, bublinatka jižní /*Utricularia australis*/, záblník bahenní /*Comarum palustre*/, vrba plazivá /*Salix rosmarinifolia*/, oměj pestrý /*Aconitum variegatum*/ aj. Celková rozloha 10,51 ha.
53. Slavíkov - rybníček a mokré louky Z obce při polní cestě do Rovného. (6260 d)
Rašelinná louka s výskytem vzácných druhů rostlin. Roste zde vachta trojlistá /*Menyanthes trifoliata*/, rosnatka okrouhloolistá /*Drosera rotundifolia*/, suchopýr úzkolistý /*Eriophorum angustifolium*/, suchopýr široolistý /*Eriophorum latifolium*/, tolije bahenní /*Parnassia palustris*/, všivec lesní /*Pedicularis sylvatica*/, záblník bahenní /*Comarum palustre*/, vrba plazivá /*Salix rosmarinifolia*/, smetanka bahenní /*Taraxacum nordstedtii*/, ostřice Davallova /*Carex davalliana*/, ostřice blešní

- /Carex pulicaris/ aj. Celková rozloha 3,06 ha.
54. Chotěboř - údolí potoka pod kótou Plhov od Nového rybníka po silnici Chotěboř - Libice n.D. (6260 c)
Meandrující koryto potoka s přílehlými polokulturními loukami v nivě. Roste zde např. prstnatec májový /Dactylorhiza majalis/, kosatec sibiřský /Iris sibirica/, všivec lesní /Pedicularis sylvatica/, ostřice zobánkatá /Carex rostrata/ aj. Celková rozloha 8,43 ha.
55. Horní Sokolovec - starý písňík v lese u cesty z Bílku do Horního Sokolovce na kótě 492 v údolí Doubravy. (6260 c)
V současné době rašeliničkou zarostlý písňík s bohatým výskytem rosnatky okrouhlohlavé /Drosera rotundifolia/. Dále zde roste plavuň vídlačka /Lycopodium clavatum/, sedmikvítek evropský /Trientalis europaea/, sítina cibulkatá /Juncus bulbosus/ aj. Celková rozloha 0,3 ha.
56. Údolí potoka Jestřebnice od osady Sychrov po soutok s potokem od Jedlí. (6257 d)
Krajinářská a geomorfologická lokalita lesního údolí se zbytky svahových bučin. Pod kótou 521 je velká lokalita lýkavce jedovatého /Daphne mezereum/. Celková rozloha 27,71 ha.
57. Údolí Petrušného potoka mezi rybníkem Kamenná Trouba a Kochánovem. (6358 c)
Přírodně meandrující koryto potoka s výskytem vzácných druhů živočichů: ledňáček říční /Alcedo atthis/, mihule potoční /Lampetra planeri/, skorec vodní /Cinclus cinclus/, vydra říční /Lutra lutra/. Na zbytcích rašelinných luk roste vachta trojlístá /Menyanthes trifoliata/, zábělník bahenní /Comarum palustre/, prstnatec májový /Dactylorhiza majalis/, bazanovec kytkovitý /Naumburgia thyrsiflora/, suchopýr úzkolistý /Eriophorum angustifolium/, všivec lesní /Pedicularis sylvatica/, kozlík dvoudomý /Valeriana dioica/ aj. Celková rozloha 10,75 ha.
58. Chotěboř - kaskáda rybníků na Břevnickém potoce JV nádraží v Chotěboři. (6260 c)
Na rašelinných loukách mezi rybníky roste např. vachta trojlístá /Menyanthes trifoliata/, zábělník bahenní /Comarum palustre/, rozrazil štitnatý /Veronica scutellata/, kozlík dvoudomý /Valeriana dioica/, vrbovka bahenní /Epilobium palustre/, hrachor lnohlavý /Lathyrus linifolius/, suchopýr úzkolistý /Eriophorum angustifolium/, řebříček bertramův /Achi-

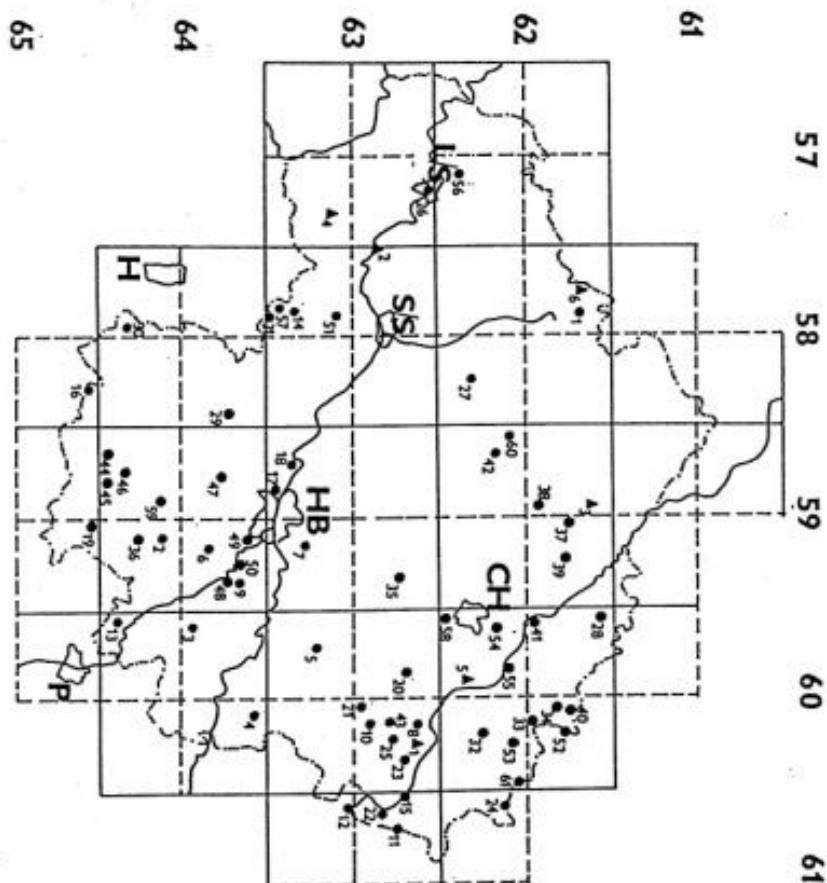
- ilea ptarmica/ aj. Celková rozloha 7,15 ha.
59. Okrouhlička - rulové skalky v údolí potoka těsně JV a V obce při cestě ke Skřivánku. (6459 c)
Suché svahy údolí potoka se smilkovými porosty. Ze vzácnějších rostlin zde roste hořeček český /Gentianella bohemica/, hořečka brvitá /Gentianopsis ciliata/, vemeník dvoulistý /Platanthera bifolia/, kociánek dvoudomý /Antennaria dioica/, světlík tuhý /Euphrasia stricta/ aj. Celková rozloha 4,99 ha.
60. Opuštěný lom na kótě Peklo mezi Prosečí a Habry. (6259 c)
Zatopený lom s velmi čistou vodou, bohatá lokalita raka říčního /Astacus fluviatilis/. Celková rozloha 5,78 ha.
61. Dlouhý potok - rašelinná louka u mostku přes silnici Údavy - Trhová Kamenice. Zbytek původně bohaté, nyní zrekultivované nivy Dlouhého potoka mezi Dlouhým rybníkem a Veselým Kopcem. (6260 d)
Roste zde např. prstnatec májový /Dactylorhiza majalis/, violka bahenní /Viola palustris/, suchopýr úzkolistý /Eriophorum angustifolium/, suchopýr širohlavý /Eriophorum latifolium/, kuklík potoční /Geum rivale/, vrba pětimužná /Salix pentandra/, zábělník bahenní /Comarum palustre/, hrachor lnohlavý /Lathyrus linifolius/, všivec lesní /Pedicularis sylvatica/ aj. Celková rozloha 1,10 ha.

(1990)

Legenda k "Přehledné mapce chráněných území a evidovaných lokalit na okrese Havlíčkův Brod" vyobrazené na následující straně:

- ▲ chráněná území (1 - 6)
- evidované lokality (1 - 61)
- L/S Ledeč nad Sázavou
- S/S Světlá nad Sázavou
- CH Chotěboř
- HB Havlíčkův Brod
- H Humpolec
- P Polná

Přehledná mapa chráněných území a evidovaných lokalit na okrese
Havlíčkův Brod

O B S A H

Emanuel Chramosta: Cesta Habrská	1
František Hladík: Pohledská stopa z časů napoleonských válek ...	9
Karel Černý - Jaroslav Tichý: Západní letci P/Lt Karel Vykoukal a S/Ldr Josef Stránský - rodáci z Chotěbořska	10
Ladislav Macek: Památky v Okresním archivu Havlíčkův Brod	18
Václav Tuček: Literární archiv a regionální knihovna Měst- ského muzea v Chotěboři	20
Helena Faltysová: Významné přírodovědecké lokality okresu Havlíčkův Brod	29

H A V L Í Č K O B R O D S K O

vlastivědný sborník, svazek 3 (nečíslovaný svazek sborníku stejného názvu vydalo Okresní muzeum Havlíčkův Brod v roce 1971)

V tomto svazku jsou publikovány příspěvky Emanuela Chramosty (viz příslušná ediční poznámka), Františka Hladíka (kronikáře obce Pohled), Karla Černého (odborného pracovníka Okresního muzea ve Žďáře nad Sázavou), a Jaroslava Tichého (správce bývalého Okresního vlastivědného muzea v Chotěboři), PhDr. Ladislava Macka (ředitele Okresního archivu Havlíčkův Brod), Václava Tučka (učitele ZŠ, někdejšího odborného pracovníka Městského muzea v Chotěboři) a RNDr. Heleny Faltysové (odborného pracovníka Českého ústavu ochrany přírody, středisko Pardubice)

Vyobrazení na obálce: Kresba komety ve farní přibyslavské kronice se zápisem z r. 1682. (Repro: OA Havlíčkův Brod)

Na obálce 2. čísla tohoto sborníku je detail z pohledu na Německý Brod z knížky "Labarum triumphale..." od J.F.Beckovského vydané r. 1704. (Reprofoto: P. Rous)

Vydalo a vytisklo Okresní vlastivědné muzeum v Havlíčkově Brodě v roce 1991. Odpovědný redaktor Zina Zborovská, odborná redakce Pavel Rous.
Náklad 60 ks, cena 15,- Kčs.